

24 JAN 2013

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0034 Oslo

Deres referanse
12/8121

Vår referanse
2012/03606

Dato
18.01.2013

Høringssvar – ekstern gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste – rapport fra Traavikutvalget

1. Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 6.12.2012. For så vidt gjelder høring av spørsmålet om organisering av livvakttjenesten, jf. departementets brev av 13.12.2012, viser vi til vårt svar av 20.12.2012.

Politidirektoratet har forelagt høringen for politidistriktene og enkelte særorganer. Vi har mottatt uttalelser fra Kripes og følgende politidistrikter: Østfinnmark, Vestfinnmark, Troms, Midtre Hålogaland, Helgeland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Nordmøre og Romsdal, Sunnmøre, Sogn og Fjordane, Hordaland, Haugaland og Sunnhordaland, Rogaland, Agder, Telemark, Vestfold, Søndre Buskerud, Vestoppland, Hedmark, Romerike og Østfold. Høringssvarene, som gir gode vurderinger og en klar og enhetlig tilbakemelding, følger vedlagt.

Politidirektoratet har på grunn av den korte høringsfristen avgrenset seg til primært å se på rapportens forslag som gjelder organisasjonsstrukturen og forutsetningene disse forslagene bygger på.

Vi finner innledningsvis grunn til å påpeke at det er en svakhet ved rapporten at den foreslår organisatoriske endringer uten at PSTs organisatoriske forankring er vurdert. Vi savner her en drøftelse av hvorvidt PST burde ha vært en del av ”politikonsernet” og således vært underlagt Politidirektoratet istedenfor for direkte å være underlagt Justis- og beredskapsdepartementet.

2. Spørsmålet om det operative og administrative ansvaret for PSTs virksomhet i politidistriktene bør overføres fra politimestrene til PST-sjefen

Utvalget foreslår at det operative og administrative/budsjettmessige ansvaret for PSTs lokale ledd skal overføres til PST sentralt (Den sentrale enhet – DSE).

Forslaget er begrunnet med ønsket om bedre faglig styring fra PST sentralt overfor de lokale enhetene. Utvalget ser viktigheten av at PSTs lokale ledd har et tett samarbeid med

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

politidistriktene, men mener at mange av enhetene er så små at de mangler ressurser for å lykkes. Utvalget viser til at politidistriktene prioriterer PSTs lokale virksomhet ulikt, både mht. budsjett/rammebetingelser og om PST-leddet er representert i ledergruppen. Samtidig oppfatter lokale enheter den faglige styringen fra DSE som dårlig.

Politidirektoratet er uenig i forslaget.

For det første mener vi at forslaget ikke i tilstrekkelig grad tar høyde for betydningen av den lokale tilknytningen for å kunne drive forebygging.

I den forbindelse framstår det som uklart hva utvalget har lagt til grunn om politiets forebyggende virksomhet. I rapportens kapittel om utviklingen i PST de senere år, s. 11, trekker utvalget opp noen forutsetninger om PSTs virksomhet som noe kvalitativt annet enn politiarbeid:

”Tjenesten har relativt stor operativ kapasitet, og den har ansvaret for å etterforske og påtale egne saker. Enkelte har tatt til orde for å overføre disse oppgavene til andre deler av politiet, og i stedet å rendyrke etterretningsvirksomheten. Det vil innebære at PST blir en sivil tjeneste uten politimessige oppgaver. I en slik situasjon vil tjenesten ikke lengre ha en naturlig plass innenfor politiet.”

Politiets viktigste forutsetninger for å kunne utføre sitt samfunnsoppdrag er kunnskap om lokale forhold, kommunikasjon med publikum og målrettet informasjonsinnhenting (etterretning). Fravær av kriminalitet er, i likhet med det som gjelder for PST, også et mål for ordinært politi. Etterretning er en av politiets viktigste oppgaver for å kunne yte kunnskapsstyrt politiinnsats for å forebygge kriminalitet. Etterretning og analyse er politimessige oppgaver og bidrar til beslutningsgrunnlaget for ledelsens vurdering av satsningsområder og ressursuttak. Påliteligheten, relevansen og rettidigheten av etterretningsproduktet er ofte avgjørende for treffsikkerheten til politiledelsens beslutninger og derigjennom distriktets resultatoppnåelse.

Innspillene fra politimestrene på dette punkt er samstemte i at lokalt PST-ledd og distriktenes ordinære politi har sammenfallende interesser i sitt forebyggende arbeid og utfyller og overlapper hverandre i sitt daglige virke. Et tett samarbeid og informasjonsflyt er viktig for et vellykket forebyggende resultat.

Handlingsplanen ”Felles trygghet – felles ansvar”, tiltak 14, fastslår PSTs ansvar for blant annet å bevisstgjøre ordinært politi om satsningen mot radikaliserings. Dette arbeidet forutsettes videreført. PSTs lokale ledd er svært viktige samarbeidspartnere i den forbindelse, både for lokalt politi og andre eksterne aktører. Flere politimestere uttaler at lokale PST-ansatte deltar i SLT/Politiråd og derigjennom engasjerer lokalsamfunnet i dette viktige arbeidet. Handlingsplanen bygger delvis på andre europeiske lands erfaringer med anti-terror arbeid. EU-studien ”COPPR” (avdekking og forebygging av radikaliserings, voldelig ekstremisme og terrorisme) påpeker viktigheten av lokalt politisamarbeid og andre eksterne samarbeidspartnere. I Storbritannia er strategien mot terror svært omfattende og involverer politiet, etterretningstjenesten, nødetater, kommunale myndigheter, næringsliv, NGOer og andre. Strategien bygger på en ”avmystifisering” av antiterrorarbeidet og et lokalt eierskap til all generell kriminalitetsforebygging. Britiske erfaringer fra flere avvergede terrorsaker er at for eksempel lokale leger, lærere og andre har merket seg at ”noe var galt” med gjerningsmannen, men har ikke visst hvem som kunne kontaktes. Britene har således satset på en styrking av lokalt førstelinjepersonell og kontaktpunkter. Politidirektoratet mener lokal PST-ressurs har en viktig rolle som lokalt kontaktpunkt for denne type

bekymringsmeldinger. Nederlands antiterrorstrategi har også en bred tilnærming og fremhever at forankring av innsatsen på et lokalt nivå er spesielt viktig for å lykkes.

Gode relasjoner mellom politi og allmennheten er avgjørende for forebygging ettersom tillit til politiet ofte utgjør en forutsetning for å lykkes med informasjonsinnhenting/etterretning. Politidistriktenes lokale PST-ressurs er pådrivere og ivaretar distriktets informasjonsutveksling og nødvendig oppmerksomhet på PSTs anliggender i flere av politiets samarbeidsfora. Blant innspillene fra politidistriktene uttales blant annet at en suksessfaktor for PST lokalt er samarbeidet med det ordinære politiet, lokal SLT-struktur, politirådene, kriminalomsorgen, helsevesenet og andre instanser som går inn i tverrfaglig kriminalitetsforebyggende arbeid.

Ved at PST ikke skulle være en naturlig del av distriktets virksomhet, er risikoen for at PST oppfattes som mer utilgjengelig av både ordinært politi, publikum og eksterne samarbeidende aktører. I den sammenheng kan det vises til at Gjørv-kommisjonen i NOU 2012: 14 pkt. 17.4 uttaler (i forbindelse med mistenkelige transaksjoner av bombekjemikalier): ”Det kan virke som terskelen for å varsle alminnelig politi og PST er høy, selv når det gjelder transaksjoner som åpenbart burde vekke mistanke. Vanlige borgeres årvåkenhet kan være avgjørende i arbeidet med å avsløre angrep.” Publikums tillit er imidlertid avhengig av nærhet. En utvikling i retning av at tjenestens interesser blir mindre integrert med det lokale politiet, vil kunne medføre en fremmedgjøring av PSTs arbeid i lokalsamfunnet og for lokalt politidistrikt. Terskelen for å ta kontakt vil kunne bli større. PSTs evne til etterretning/informasjonsinnhentning vil derfor kunne bli dårligere. Dette bør drøftes og risikovurderes.

For det andre mener vi at det er uheldig dersom politimesteren ikke lenger skal ha totalansvaret for sikkerheten i sitt distrikt. Innspillene fra politidistriktene er tydelige i sitt budskap om at en fragmentering av politimesterens ansvar for total beredskap og sikkerhet ikke er ønskelig. Det vil kunne gi sakstypen mindre oppmerksomhet fra politimesterens side og medføre at man ikke fanger opp nye trusselbilder av interesse for PST. Det kan også gi uklare grenser for ansvaret for oppfølging av saker hvor politiet og PST har overlappende interesser, som for eksempel radikaliserings og politisk motivert vold. Det gir også lite sammenheng at politidistriktet etter politiloven § 17b første ledd nr. 5 utøver den åpne etterforskningen av slike saker, men ikke skal ha ansvaret for å forebygge.

Politidirektoratet tiltrer politimestrenes innsigelser til forslaget om å overføre det operative og administrative ansvaret for lokalt PST-ledd fra politimestrene til PST-sjefen.

3. Spørsmålet om antallet lokale PST-enheter utenfor Oslo bør reduseres til 8-10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene

Utvalget foreslår at dagens 26 lokale enheter reduseres til 8-10 regionale enheter. Begrunnelsen er at dette vil gi PST en robusthet/slagkraft for å løse ressurskrevende oppdrag, samt en enklere styringsmulighet for DSE overfor de lokale ledd hva gjelder prioritert informasjonsinnhenting om nye trusler. Slik vil man komme nærmere målsettingen om ”ett PST”.

Politimestrene er negative til en slik organisasjonsendring og peker på det som oppfattes som svakheter ved utvalgets konklusjon. Som utvalget selv påpeker, er det som fungerer

godt med dagens organisering ikke risikovurdert opp mot det man håper å oppnå ved reduksjonen i lokal tilstedeværelse. Politidirektoratet er enig i at det gjør vurderingen mangelfull.

Videre påpeker de aller fleste politimestrene at prinsippet om en nærpolitimodell innen forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme understøtter viktigheten av PSTs lokalkunnskap og tverretatlige samarbeid med ordinært politi og lokalsamfunn. Det refereres blant annet til betydningen av PSTs lokale ledd som "lytteposter". Hoveddelen av PSTs arbeid er forebyggende, og det er da behov for lokalkunnskap. Som nevnt over, krever publikums tillit nærhet. Kontakt med kilder vil åpenbart ikke kunne ivaretas på samme måte av personell fra regionaliserte enheter som skal betjene et stort område.

Utvalget forutsetter at reduksjon av antall enheter vil kunne styrke samarbeidet med det lokale politiet, men viser ikke til hvilke premisser denne forutsetningen bygger på, rapporten sier ikke noe om hvorfor og hvordan det skal bli mer samarbeid med den foreslåtte løsningen. Det hjelper ikke med styrket miljø dersom man mister nærhet til samfunnet og dermed kvalitet på informasjonen. Selv om man skulle greie å få til et bedre samarbeid med distriktene, er det en forskjell på å hente informasjon *fra* distriktet og informasjon *i* distriktet.

For beredskapen vil manglende tilstedeværelse kunne være uheldig. Det kan være behov for rask respons i forebyggingsøyemed, for eksempel å ta fysisk kontakt med lokale personer som på nett eller annen måte ytrer seg truende mot sentrale myndighetspersoner. Forslaget innebærer at beredskap ved behov for avvergende etterforskning vil kunne bli svekket i distrikter hvor PST ikke er representert.

Utvalget viser til at andre nordiske land har valgt å organisere seg slik, bl.a. vises det til hvordan SÄPO i Sverige og PET i Danmark er organisert. Mange av politidistriktene påpeker at utvalget har vist til samarbeidende sikkerhetstjenesters organisasjonsmodeller uten at rapporten berører hvilken erfaring man der faktisk har hatt med endringene, fordeler og ulemper ved de respektive tjenesters organisering og enn mindre hvilke overføringsverdier man har vektlagt, bl.a. mht. geografi. Som premiss for forslaget er dette lite begrunnet. Politidirektoratet er enig i det.

Flere av politimestrene påpeker at utvalget ikke har drøftet den generelle ressursutviklingen ved PST og det faktum at de fleste lokale ledd har samme personellkapasitet nå som for fem til ti år siden. I samme periode har PSTs budsjetter økt vesentlig, mens personell- og kapasitetsøkningen i all hovedsak har skjedd i DSE. Synspunktet er at man begynner i feil ende når man søker å bøte på svakheter ved dagens enheter ved å legge dem ned.

Det store flertall av innspillene mener at man i dette spørsmålet bør avvente politisk behandling i lys av Politistudien, som etter planen skal framlegges i juni 2013. Hvis reformprosessen medfører færre og større politidistrikter, vil det uansett være lite å hente ved å opprette regionale ledd. Synspunktet er også at uavhengig av antall framtidige politidistrikt, bør lokalt PST-ledd inngå i samtlige distrikters totale forebyggings- og beredskapsressurs. Politidirektoratet er enig i det.

I den forbindelse savner vi en grundig drøftelse av hvorvidt også Oslo politidistrikt burde ha et PST-ledd, på samme måte som de øvrige distriktene. Vi har forståelse for at for at det i sin tid ble ansett som mest hensiktsmessig at PST hadde ansvaret for

”overvåkingstjenesten” i Oslo. Med PSTs endrede portefølje, hvor terrorbekjempelse er blitt en sentral oppgave, synes det vanskeligere å se begrunnelsen for at Oslo politidistrikt ikke skal ha et lokalt PST-ledd.

4. Opprettelse av egen avdeling for enhetene utenfor Oslo

Utfordringene når det gjelder DSEs styringsdialog med distriktenes lokale PST-ledd synes reelle og er viktige å bedre. En tettere styringsdialog/faglig oppfølging fra DSE til de lokale PST-ledd er ønsket i distriktene. Utvalgets forslag om å opprette en avdeling for etatsstyring ved DSE vil medføre en klarere målstyring for lokale PST-ledd. Politidistriktene og direktoratet støtter forslaget.

Opprettelsen av en egen avdeling i PST for de lokale enhetene vil kunne bidra til å avhjelpe mange av de styringsutfordringer som er skissert og som er utgangspunkt for forslagene om ansvarsoverføring og reduksjon av antall enheter. Vi antar at det i praksis sjelden vil forekomme at politimesteren ønsker å prioritere annerledes enn det distriktets egen PST-enhet selv foreslår å iverksette innenfor de sentrale føringene som vil komme fra DSE.

5. Konklusjon

- Politidirektoratet støtter ikke forslaget om ansvarsoverføringen av lokalt PST-ledd fra PM til PST-sjef.
- Politidirektoratet støtter ikke forslaget om reduksjon av dagens 26 lokale PST-ledd til 8–10 regionale enheter.
- Politidirektoratet støtter forslaget om opprettelse av en avdeling ved DSE for etatsstyring av de lokale PST-ledd.

Med hilsen

Odd Reidar Humlegård

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
201201420

Dato
11.1.2013

Traavikutvalgets rapport om PST – høringsvar fra Kripos

Innledning

Det vises til Politidirektoratets e-post av 18. desember 2012 og Justis- og beredskapsdepartementets brev av 6. desember 2012 om *Høring – ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste fra Traavikutvalget*.

Kripos mener Traavikutvalget har levert en god rapport som påpeker utfordringer og forbedringsområder med overføringsverdi til så vel Kripos som politiet for øvrig. Vi slutter oss til behovet for å modernisere og effektivisere samhandlingen på tvers i politiet. Når det er sagt, vil vi si det er uheldig at viktige og komplekse spørsmål igjen sendes ut med så kort høringsfrist at det åpenbart reduserer omfanget og kvaliteten på høringsuttalelsene. Dette gir grunn til bekymring som forsterkes ved at det nå foregår en rekke prosesser parallelt som berører politiets oppgaver og grensesnitt opp mot andre myndighetsorganer, noe som vanskeliggjør helhetstenkning.

I det følgende vil vi først på et mer generelt og prinsipielt grunnlag kommentere forholdet mellom PST og det øvrige politiet før vi mer konkret kommenterer enkelte forslag til forbedring. Vi avgrenser mot interne forhold ved PST.

PST og forholdet til det øvrige politiet

I alle andre nordiske land er ansvaret for den sivile sikkerhetstjenesten organisert under politiet. Dette er en ordning med en forholdsvis lang tradisjon som i all hovedsak har fungert godt og har mange fordeler. Det er likevel ikke selvsagt at det må være slik. I utlandet for øvrig er det vanlig at denne typen tjenester ikke er politiorganer.

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org.nr.: 974 760 827

Rapporten berører i liten grad dette spørsmålet, hvilket synes naturlig ut fra utvalgets mandat. Spørsmålet berøres likevel indirekte og har etter vår oppfatning betydning for vurderingen av noen av utvalgets forslag. Vi vil derfor benytte anledningen til å knytte noen kommentarer til dette.

I sin begrunnelse for hvorvidt PST bør være en politiorganisasjon, synes utvalget å legge nærmest avgjørende vekt på spørsmålet om PST skal ha ansvar for å etterforske egne saker eller ikke. I rapportens side 11, siste avsnitt, vises det til at enkelte har tatt til orde for å overføre ansvaret for slik etterforskning og irettføring til det øvrige politiet, og tilføyer at: "Det ville innebære at PST[vil] bli en sivil tjeneste uten politioppgaver. I en slik situasjon vil tjenesten ikke lenger ha en naturlig plass innenfor politiet."

Kripos er ikke enig i dette. Etter vår oppfatning er det mye som taler for at PST bør være et politiorgan selv om de skulle fratras etterforskningsoppgavene. Politiets utlendingsenhet er et eksempel på et politiorgan uten etterforskningsoppgaver, og PST har dessuten betydelige politioppgaver knyttet til avverging og forebygging.

Kripos' utgangspunkt er at PST fortsatt bør være en politiorganisasjon, og vi mener samfunnsutviklingen og et moderne trusselbilde som blant annet viser en nær sammenheng mellom terrortrussel og organisert kriminalitet, taler for det. Vi mener imidlertid at det er grunn til å stille spørsmål ved hvor hensiktsmessig dagens organisatoriske plassering er sett i forhold til politiet for øvrig.

Utvalget skriver at: "Samtidig er PST et særorgan i politiet på lik linje med for eksempel Kripos og Økokrim", jf. rapportens side 11, siste avsnitt. Kripos mener dette er en misvisende beskrivelse idet PST ikke er integrert i det øvrige politiet, men organisatorisk plassert direkte under departementet. Norge er det eneste landet i Norden hvor sikkerhetstjenesten er skilt ut fra politiet for øvrig på en slik måte.

Det er sikkert gode argumenter for dagens ordning, men den medfører også en del utfordringer. Utvalget peker blant annet på at departementet mangler både kapasitet og kompetanse for sikkerhetsfaglige vurderinger, og at det ikke har tilstrekkelig "bestillerkompetanse". Derfor foreslår man blant annet at "Politiavdelingens kapasitet bør utvides med sikte på å styrke den strategiske ledelse og oppfølging av PST". Kripos mener man bør vurdere om ikke PST bør underlegges Politidirektoratet og bli et særorgan på linje med de øvrige særorganene i politiet. Foruten at dette vil kunne bedre den overordnede styringen av tjenesten, vil det også tilrettelegge for god samhandling med politiet for øvrig. Sannsynligheten er stor for en bedre utnyttelse av synergier og koordinering av ulike kapasiteter under en samlet ledelse. Ulempene fra dagens organisering, vil etter vårt syn ytterligere forsterkes med utvalgets forslag om at de lokale politimestrene ikke lenger skal ha faglig og administrativ ledelse av de lokale PST-enhetene.

Utvalget foreslår at PST-enhetene utenfor Oslo politidistrikt skal reduseres fra nåværende 26 til 8–10 regionale enheter plassert i de største politidistriktene. Det foreslås videre at PST-sjefen skal ha det operative og administrative ansvar for alle PST-enhetene.

Vi tror en slik ordning ville være uheldig for politimesterens totalansvar i eget distrikt, og mener derfor at politimestrene bør beholde ansvaret for PST-enhetene innenfor eget distrikt.

Hva gjelder PSTs stedlige lokalisering mener vi de bør være tilstede i alle politidistrikter. Det er et poeng i seg selv at politidistriktene er mest mulig jevnbyrdige og like. Vi antar at de pågående reformprosesser i politiet vil føre til færre og større politidistrikter, og ser således ikke at det er mye å hente på å opprette noen regionale ledd. Så lenge PST skal være en politiorganisasjon, bør de også følge politidistriktsstrukturen. I forlengelsen av dette bør det også vurderes om dagens særordning for Oslo politidistrikt skal endres slik at politimesteren i Oslo får tilsvarende ansvar som de øvrige politimestrene.

Dersom utvalgets forslag blir tatt til følge, og politimestrene ikke lenger skal ha ansvar for PSTs lokale nivå, samtidig som PST fortsatt blir liggende rett under departementet, er det mye som kan tale for at det bør bli en sivil organisasjon. Kripos synes det er uheldig at dette spørsmålet ikke ble nærmere utredet i rapporten. Så vidt vi forstår, vil også den kommende politianalysen avgrenses mot PSTs virksomhet. Dersom PST ikke lenger skal være et politiorgan er det vanskelig å tenke seg at de skal beholde noen form for etterforskningskompetanse. En slik omorganisering vil nødvendigvis gjøre en grundig gjennomgang av ansvarsfordeling mellom sikkerhetstjeneste og politiet. Kripos vil derfor foreslå at dette spørsmål blir gjenstand for en nærmere utredning, for eksempel gjennom særorganutredningen.

Faglig samarbeid

Kripos imøteser en styrket samhandling på tvers i politiet, og ønsker å bidra til at dette skjer.

Her er det naturlig å påpeke behovet for gjensidig kunnskap om politienhetenes oppgaver- og ansvarsområder, samt kompetanse og kapasitet. Kripos er et kompetansesenter for norsk politi med hovedmål å forebygge og bekjempe organisert og annen alvorlig kriminalitet, og vi yter bistand innen taktisk og teknisk etterforskning til hele politiet. Kripos ønsker en tettere dialog med PST for å styrke samhandlingen. Viktige temaer vil være bistandsbehov, metodeutvikling, etterretning, analyse og internasjonalt politisamarbeid.

Forebygging av terrorisme nasjonalt og internasjonalt samt nasjonal ekstremisme har klare grensesnitt til grensekryssende organisert kriminalitet. "Grensene" mellom kriminelle miljøer og potensielle terrorister / ekstreme grupperinger er blitt utvannet. Kripos har et nasjonalt etterretningsansvar for organisert kriminalitet. Det bør vurderes om PST bør ha en sambandsperson utplassert hos Kripos slik som Tollvesenet og Kriminalomsorgen har.

Kommentarer til enkelte forbedringsforslag

Den sentrale enhets (DSE) styring av de lokale enhetene underlagt politidistriktene (rapportens side 22):

Kripos mener at organiseringen av de lokale PST-enhetene bør følge den fremtidige organiseringen av politidistriktene og underlegges politimesteren i hvert distrikt, se avsnittet om organisatorisk plassering av PST. Slik Kripos ser det, er det mer sårbart å etablere lokale enheter som administrativt er underlagt ulike organisasjoner. Færre enheter vil etter vår mening gi et mer robust politi for å forebygge og bekjempe kriminalitet. Med lokale PST-enheter administrativt underlagt politimesteren vil man antageligvis få et større sakstfang og økt kompetanse. Behovet for regionale PST-enheter vil da bortfalle.

Denne diskusjonen bør ses i sammenheng med den kommende politianalysen og de pågående reformprosessene.

Analysearbeidet (rapportens side 34):

Et økt samarbeid mellom relevante sikkerhetsaktører anses som formålstjenlig, og en permanent felles analyseenhet virker fornuftig. Samtidig er tverretattlig samhandling og informasjonsdeling krevende. Et praktisk, velfungerende samarbeid mellom de etater dette gjelder, vil formodentlig møte utfordringer med hensyn til gjeldende regelverk for innhenting, oppbevaring og deling av informasjon, og etableringen av en slik ordning kan kanskje være en god anledning til å revidere regelverket.

Kripos årlige trendrapport om organisert kriminalitet berører flere av PSTs ansvarsområder. Kripos støtter forslaget om at PST og Kripos bør videreutvikle samarbeidet innen etterretnings- og analysefaget.

Når det gjelder forslaget om etablering av en "samrådsmekanisme", så er vi i utgangspunktet positive også til dette. Vi stiller oss imidlertid noe undrende til at man foreslår at Utenriksdepartementet skal delta uten at Justis- og beredskapsdepartementet skal det. Prinsipielt sett mener vi det er viktig å følge de konstitusjonelle ansvarslinjer, og da bør Utenriksdepartementets formaliserte tilknytning til PST gå gjennom Justis- og beredskapsdepartementet. Politidirektoratet bør også være representert på linje med Utlendingsdirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet samt Toll- og avgiftsdirektoratet.

Etterforskningsvirksomheten (rapportens side 35):

Utvalget skriver at spørsmålet om PST skal ha etterforskningsansvar, er tatt opp en rekke ganger i de senere år. Det konkluderes med at det ikke kan sees noen avgjørende argument for å overføre dette ansvaret til det øvrige politiet. I rapporten foreslår utvalget at PST fortsatt skal ha ansvaret for å etterforske og straffeforfølge "forbrytelser mot rikets sikkerhet". Her forstår vi utvalget slik at de ikke ønsker noe realitetsendring av PSTs nåværende saklige kompetanseområde for etterforskning. Vi er enig i dette, men vil for orden skyld påpeke at PSTs etterforskningsmyndighet etter politiloven § 17 b ikke bare gjelder "forbrytelser mot rikets sikkerhet".

Det har tidligere vært reist spørsmål om ikke PSTs etterforskningsansvar bør begrenses til den lukkede etterforskningen, og at den åpne etterforskningen bør overlates til det øvrige politiet. I denne sammenheng har det vært pekt på Kripos, sannsynligvis på bakgrunn av påtaleinstruksen § 37-3, tredje ledd bokstav c som fastsetter at Kripos kan foreta åpen etterforskning av terrorhandlinger, jf. straffeloven § 147a og § 147b. Kripos vil i denne forbindelse fastholde at det klare utgangspunkt må være at den som er ansvarlig for lukket etterforskning, også har ansvaret for åpen etterforskning. En ordning hvor PST kun skal ha ansvar for lukket etterforskning, for så å overlate den åpne etterforskningen og slutføringen til andre, vil antagelig svekke kvaliteten på etterforskningen og kunne være uheldig for rettsikkerheten. Kripos er således enig i at den nåværende ordningen bør videreføres.

Livvaktjenesten (rapportens side 39):

Kripos har ikke noen bestemt oppfatning hva gjelder forslaget om å slå sammen den nåværende livvaktjenesten ved PST med den Kongelige politieskorte ved Oslo politidistrikt. Det

finnes åpenbart argumenter for en slik sammenslåing, men det er for oss vanskelig å ha noen oppfatning av hvor en slik tjeneste bør lokaliseres. Men det er lett å tenke seg at det vil oppstå utfordringer i situasjoner hvor risikoen for terroranslag er høy over tid. Behovet for livvakter vil da øke betraktelig, og det vil være vanskelig å forsterke tjenesten med øvrig personell. Dette vil antageligvis være lettere for en større og mer mangfoldig organisasjon som Oslo politidistrikt. Det burde også være synergieffekter mellom livvakttjenesten og beredskapstroppen samt andre operative miljøer ved Oslo politidistrikt.

På den annen side er det ikke lenge siden en slik samlokalisering i Oslo politidistrikt ble etablert, og vi har ikke kunnskap om hvilke erfaringer det ga og hvorfor ordningen ikke ble videreført.

Internettbasert kriminalitet og internasjonalt politisamarbeid (side 39):

Det norske samfunnet er stadig mer avhengig av IKT og internett, og vår nasjonale IKT-infrastruktur er koblet til omverden over bredbåndsnett. Dette gir en økt sårbarhet for alvorlig internettrelatert kriminalitet deriblant målrettede angrep på IKT-Infrastruktur, som truer viktig samfunnsvirksomhet og kritiske nasjonale aktører. Alvorlig kriminalitet og skadeverk kan utføres mot Norge og andre land over internettet fra store deler av verden. Den internasjonale etableringen av "Cyber Crime Centre" i Europol og Interpol i 2013 og 2014, der Kripos vil være det nasjonale kontaktpunktet, vil få økt betydning for PST, med raskere og bredere tilgang til internasjonal etterretning og analyse innen alvorlig internettbasert kriminalitet.

Kripos mener at politiets evne og kapasitet til å forebygge, avdekke og etterforske alvorlig internettbasert kriminalitet må styrkes på nasjonalt nivå gjennom et økt samarbeid og en mer bevisst arbeidsdeling mellom Kripos og PST. En bør styrke spesialistkompetansen og bruken av teknologi, metoder og verktøy samt personkapasiteten på kritiske kunnskapsområder.

Det bør etableres samarbeidsarenaer for å øke kompetansen og kapasiteten med tanke på å avdekke, identifisere og håndtere alvorlige trusler og trusselaktører. Viktige tiltak vil være økt tilstedeværelse på Internett, både åpen patruljering og skjult spaning. Kripos og PST må følge med i teknologikappløpet og bli bedre i stand til å ha en mer systematisk tilstedeværelse på Internett og utnytte elektroniske spor. Her trengs nye og tilstrekkelig effektive metoder og verktøy for å samle inn informasjon fra nettet og bekjempe alvorlig internettbasert kriminalitet. Et bedre samarbeid mellom Kripos og PST vil gi synergi og gevinster fra store investeringer i verktøy, utstyr, infrastruktur og utnyttelse av personressurser. Det er behov for kompetansestyring og en nærmere gjennomgang av roller og ansvar hva gjelder bekjempelse av internettbasert kriminalitet for å forbedre politiets oppgaveløsning.

Kripos ser store muligheter for å videreutvikle samarbeidet med PST innenfor internasjonalt politisamarbeid. Samhandling og enhetlig tilnærming vil sikre bedre tilgang på og kvalitetssikring av informasjon.

Interpol og Europol er sentrale fora i det internasjonale politisamarbeidet. Etableringen av Europolis "Cyber Crime Centre" og det nære samarbeidet med Interpols "Global Complex" vil gi nye muligheter innen etterretning, analyse og metodeutvikling internasjonalt. PST har tradisjonelt hatt lite tilstedeværelse i internasjonale politisamarbeidsfora som Interpol og Europol, og Kripos anser det som nødvendig med en nærmere avklaring om PST skal øke sin deltagelse i denne type samarbeid eller om dette kan ivaretas av eksempelvis Kripos.

Andre kommentarer:

Avslutningsvis ønsker vi å påpeke noen misforståelser i rapporten.

På side 16 i rapporten står det at *med unntak av Oslo og Svalbard er det den lokale politimester som er ansvarlig for PSTs virksomhet i sitt distrikt*. Sysselmannen på Svalbard er ansvarlig for PSTs virksomhet i sitt distrikt på lik linje med de alminnelige politimestrene.

Kripos vil også bemerke at formuleringen på side 38 i rapporten om at *Kripos [har] et nasjonalt ansvar for bekjempelse av hatkriminalitet* er upresis. Kripos' særlige ansvar på dette området gjelder rasistiske ytringer på Internett og er begrenset til den innledende etterforskning.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Kopi: Riksadvokaten
Det nasjonale statsadvokatembetet

POLITIET

Politidirektoratet

Deres referanse

Vår referanse
2013/00054-1

Dato
11.01.2013

Unntatt offentlighet:
Offl. 15.1

Ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste

Innledning:

Under henvisning til e-post av 18.12.12 hvor politidistriktene inviteres til høring.

Utvalgets mandat var å vurdere ulike sider ved Politiets sikkerhetstjeneste med særlig vekt på hvorvidt tjenestens prioriteringer, ressursutnyttelse, arbeidsprosesser, kompetanse og organisering er hensiktsmessig i forhold til trusselbildet og de arbeidsoppgaver tjenesten er tillagt.

Østfinnmark politidistrikt ønsker å knytte noen kommentarer til enkelte av forslagene som fremkommer i rapporten på det som i følge utvalget kan tilbakeføres til mangelfull ledelse, uhensiktsmessig organisering og lite effektive arbeidsprosesser.

Forslag om ansvarsoverføring og omorganisering:

Det foreslås at ansvaret for PST overføres til sjef PST fra lokal politimester. Det foreslås videre regionalisering til 8-10 geografiske enheter.

Det er liten tvil om at små lokale enheter er ressurskrevende og lite effektiv å drifte, det er også klart at PST prioriteres ulikt i de forskjellige politidistriktene.

Når det gjelder ansvarsoverføring fra lokal politimestrene, ser vi flere svakheter. For det første mister PST nærheten til det lokale politiet, og dermed også den naturlige kontakten opp mot kommunene og lokalsamfunnet. For det annet går man bort fra den grunnleggende nærpolitimodellen som er en sentral modell i politiets organisering i dag. Det er et klart politisk uttalt mål at vi her i landet skal ha et nærpoliti med den begrunnelse at nærhet til publikum er viktig for å avdekke og forebygge all type kriminalitet, herunder også terrorisme. Dette er senest uttalt av justisministeren på konferanser i høst.

For det tredje vil dette kunne medføre at det ordinære politiet kommer til å ha mindre fokus på oppgavene som tilligger forebygging og avdekking på fagområdet på grunn av at den lokale politimester vil føle seg fritatt for ansvar for sakstypen.

Man mister den daglige, gode kontakten med politiet – og det vil naturligvis svekke samarbeidet. I dette ligger at man etter en slik omlegging ikke lengre fra det ordinære politiets side har noen insentiv på å ha samarbeid eller samhandling med PST lokalt i like stor grad som før.

Når det så gjelder regionaliseringen, ser vi også her flere svakheter.

Østfinnmark politidistrikt

For det første mener vi at kvaliteten på informasjonsinnhenting kan bli dårligere. For å oppnå gode kilder og god informasjonsinnhenting må en som kjent pleie kontakt med disse. Dette vil ikke være mulig å oppnå fra store enheter som skal reise rundt i et stort geografisk område, som Nord-Norge og ikke ha den lokale forankringen og kjennskapen til samfunnet. Vi tror at terskelen for å melde i fra om mistenkelige forhold vil bli enda større enn den er i dag. Oppfølgingen av mulige trusselpersoner eller miljøer vil bli vanskeliggjort ved en slik regionalisering på grunn av de store geografiske avstandene og utfordringene som ligger i dette. Etter vår oppfatning vil man ikke oppnå det ønskede målrettede og systematiske samarbeidet.

For det annet foreslås det opprettet færre, men større enheter fordi man mener at det vil gi en robusthet, slagkraft og faglig mangfold, likevel legges det opp til sentralisering av flerfagligheten. Dette synes ikke å henge sammen etter vår mening. Det som blir problematisk her, er at man ikke definerer hva de store og små enheter skal forutsettes å ha av arbeidsoppgaver. Slik vi ser det, så er det ikke behov for slagkraft hvis man likevel skal sentralisere de viktige funksjonene, men at det heller er behov for kvalitet på innhenting av informasjon – og kvalitet på innhenting betinger etter vår mening ikke bare faglig miljø, men i aller høyeste grad nærhet til samfunnet.

For det tredje fjerner man muligheten for PST-beredskap i distriktene. Nå understrekes det at vi særlig tenker på distrikts Norge.

Alternative løsninger

Vi mener videre at det er svakhet at rapporten og utvalget ikke har drøftet alternative løsninger. Det finns alternative tiltak som kan avhjelpe de problemstillingene som rapporten peker på. En mulighet er at PST underlegges POD, i stedet for å være direkte underlagt politisk nivå. Behovene for slik organisering er kanskje ikke like mye til stede nå, som for ti til femten år siden? Det er noe som burde vært drøftet. Organiseringen bør etter vår mening i utgangspunktet sammenfalle med (de nye) distriktsgrensene til politiet i tillegg til at nærheten til lokalsamfunnet må opprettholdes.

Det er heller ikke problematisert hvorvidt klare styringssignaler og målkrav kan avhjelpe.

Samarbeid med Kripos bør utvides og en bør ha tettere samarbeid er også med NorCert.

Vi mener videre at det er problematisk i rapporten at man ikke tar utgangspunkt i en overordnet strategi og har dette som utgangspunkt i drøftingen. Det vanskelig gjør mulighetene for gode løsningsforslag. Nå er det riktignok påpekt i rapporten at dette ikke er klart nok, og da er spørsmålet om man ikke burde startet der, fremfor å foreslå løsninger på en problemstilling som ikke er klart nok definert.

Med hilsen

Ellen Katrine Hætta
politimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2012/01543-2 340

08.01.2013

Svar fra Vestfinnmark politidistrikt - høring - Traavikutvalget

Det vises til brev vedr høring på Traavikutvalgets rapport. Vestfinnmark politidistrikt viser også til høringssvar fra lokal PST-enhet, som er sendt til DSE som del av PSTs egen høring.

I rapportens innledning sies det at utvalget ikke har hatt mulighet til å se på det som fungerer bra i PSTs arbeid, og i stedet har fokusert på de områder hvor utvalget mener det er et klart utviklings- og forbedringspotensial. Dette framstår som et noe underlig utgangspunkt, da denne forutsetningen betyr at utvalget på en eller annen måte har en oppfatning om hva som kan forbedres og hva som fungerer. Hvem og hvordan har man kommet fram til dette? Og hvordan vet utvalget at det de antar fungerer bra gjør det, dersom de ikke har undersøkt det?

Når det gjelder den strukturelle tilnærmingen, hvor det konkluderes med at etablering av 8-10 regionale enheter i de største politidistriktene, så forstås dette slik at det kun er i disse enhetene det vil være personell fra PST fast lokalisert. Utvalget sier om dette at en slik organisering vil kunne føre til et mer målrettet og systematisk samarbeid med lokalt politi. Det er en svakhet at det ikke beskrives og utdypes nærmere på hvilket grunnlag det konkluderes slik. Det gis heller ingen vurdering eller nærmere innsikt i erfaringene fra andre land i norden, som det henvises til, utover at man har gjort det samme grepet med regionalisering og sentralisering.

Etter vårt syn er nettopp nærheten til både lokalt politi og lokalsamfunnene en viktig faktor for å sikre PST nødvendig kontakt og mulighet til å fange og følge opp saker som oppstår ute i distriktene. I Vestfinnmark har lokalt PST i løpet av de siste månedene høstet gode og positive erfaringer og tilbakemeldinger etter å ha deltatt og bidratt på politirådsmøter i distriktet. Vi mener dette er et eksempel på hvordan et lokalt integrert og utadrettet PST kan arbeide godt, og noe man med stor sannsynlighet vil miste med en regionalisering til 8-10 enheter.

Med hilsen

Torbjørn Aas
politimester

Vestfinnmark politidistrikt

POLITIET

Postmottak POD

Deres referanse

Vår referanse

Dato
11.01.2013

Unntatt offentlighet:
Offl §13.1 jf politiloven § 24

Høring - ekstern gjennomgang av PST

Det vises til e-post av 18. desember 2012 med anmodning om merknader til høringen. Troms politidistrikts kommentarer knytter seg til samhandlingen mellom DSE og politidistriktene, jf. rapportens punkt om "DSE's styring av lokale enheter – hovedtrekk og utfordringer". Forslaget om en reduksjon av antallet enheter drøftes ikke da en mener dette må utstå til politistudien har levert sin rapport og det er avklart om det foreslås en reduksjon av antallet politidistrikter eller ikke.

Utvalget foreslår at sjef PST får både det operative og administrative ansvaret for PSTs virksomhet i alle politidistriktene (Traavik s.22), på samme måte som PST-sjefen har det fulle ansvar for tjenestens virksomhet i Oslo politidistrikt. Herunder full myndighet, også budsjettmessig, over de lokale enhetene.

De lokale enhetene er i dag administrativt underlagt lokal politimester, men faglig underlagt sjef PST. Ansvaret for tildeling av en rekke oppgaver, og ressursstyring er da delt. En slik oppdeling av ansvaret har medført forskjeller mellom de lokale PST-enhetene, avhengig av hvor sterkt politimesteren ønsker å satse på sin PST-enhet. Politimestrene måles ikke utifra PST-enhetenes oppgaveløsning og en kan derav risikere at andre fagområder får prioritet fremfor den lokale PST-enhet.

Det er pr i dag noe uklare linjer mellom DSE og de lokale PST-enhetene. Dette medfører at det utvikler seg forskjellige løsninger i forhold til hvordan den enkelte lokale enhet velger å løse sine oppdrag. Et felles PST vil kunne styrke likheten mellom de lokale enhetene i stor grad.

En slik ordning vil også være en fordel beredskapsmessig hva gjelder PSTs kjerneoppgaver. En ser at enkelte lokale enheter i dag går turnustjeneste, mens andre kun jobber dagtid. Dette kan medføre store utfordringer i forhold til oppgaveløsning og tilgjengelighet i forhold til gjøremål.

Troms politidistrikt

Ved å gi sjef PST den fulle styringen, samt ha et godt fungerende SITSEN 24 timer i døgnet som en operasjonssentral for hele PST, vil man i større grad være i stand til å håndtere det som skjer.

Dagens ordning gir også noen utfordringer for leder av den lokale PST-enheten. Flere oppgaver tillagt PST tilsier skal man søke å unngå å fremstå som politi. I enkelte distrikt bidrar PST-enhetene ved livvakt- og eskorteoppdrag, i tillegg til øvrige gjøremål ved f. eks utenlandske statsbesøk. Ved "Ett PST" vil sjef PST kunne utforme og gjennomføre klare retningslinjer for slike oppdrag.

En ordning med ett PST har imidlertid en del negative sider. En politimester er i dag ansvarlig for bekjempelse av all kriminalitet i sitt distrikt. Selv om særorganer som UP, Økokrim og PST har ansvaret for ulike typer kriminalitet, er det fortsatt politimesteren som har det overordnede ansvaret for disse kriminalitetstypene også.

Dersom de lokale enhetene legges under DSE, er det uklart hva som skjer med det formelle ansvaret for bekjempelsen av sakstyper som ligger innenfor PSTs kjerneoppgaver. Dersom PST skal beholde ansvaret oppstår spørsmålet om hva politimesteren kan gjøre med forhold eller opplysninger som PST velger å prioritere bort. Ved et terrorangrep vil publikum uansett stille lokalt politi til ansvar for det som er gjort for å hindre et slikt angrep.

En sentralisering av ansvar vil også medføre problemer med avgrensningen av jurisdiksjon. Med dagens ansvarsfordeling er det ingen tvil om at det er politimesterens ansvar.

En sentralisering av PST vil også kunne skape vansker for informasjonsinnhenting. I Troms politidistrikt har PST-enheten en rulleringsordning, hvor tjenestepersoner fra politidistriktet gis mulighet til hospitantopphold hos PST-enheten.

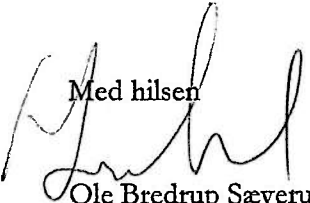
Dette er en positiv ordning som gir kompetanseoverføring begge veier, samt bidrar til å opprettholde den gode kontakten mellom PST og politidistriktet for øvrig. Dette lar seg enkelt løse slik organiseringen av distriktet og PST er pr i dag. Hva gjelder faste ansettelser av personell til den lokale enheten er det politidistriktet som foretar disse.

Ved en sentralisering av PST vil en slik rullering være vanskelig, og en kan frykte at PST blir mindre kjent i politiet, noe som vil medføre at terskelen for å dele informasjon blir høyere. For PST er informasjon fra og samhandling med resten av politiet svært viktig.

Etter Troms politidistrikts mening må politimesteren fortsatt ha ansvar for bekjempelse av all kriminalitet i eget distrikt. Samtidig er det åpenbart behov for det kompetansesenter DSE er. Det er også ønskelig med et tydeligere ledelse av de lokale PST-enhetene. Etter politidistriktets mening er imidlertid ikke en sentralisering inn i DSE den beste løsningen. Den beste ordningen for å sikre en tydelig plassering av ansvar og et sterkt nasjonalt kompetansesenter er at PST legges under politidirektøren som de øvrige særorganene. En kan ikke se at Traavik har vurdert dette, noe en finner litt overraskende.

Ved å legge PST inn under POD vil de oppgaver som tilligger PST bli en del av styringsdialogen med direktoratet. Direktoratet vil da ha ansvaret for tjenesten og de lokale enhetene vil ikke kun ende opp som en "leietager" ved de forskjellige politihus i distriktene som kan bli resultatet av utvalgets forslag. En slik organisering vil løse alle utfordringer med dagens organisering gjennom at PSTs oppgaver underlegges normal virksomhetsstyring.

Med hilsen

Ole Bredrup Sæverud
Politimester

Kopi til:
Geir Jonatan Sharabi

POLITIET

MOTTATT

15 JAN 2013

POLITIDIREKTORATET	
15 JAN. 2013	
Arkiv 08-13	Arkiv/kode 008
Saksnr 12/3606	Dok nr 26

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO
Norge

Deres referanse
Ref brev Justisdep -
12/8121

Vår referanse
2012/02338-2 008

Dato
14.01.2013

Høring - rapport fra Traavikutvalget

Viser til høring vedr. eksternt gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste, og oversender herved Politimesteren i Midtre Hålogaland politidistrikt høringssvar.

Med hilsen

Kjell Arvid Andersen
Politioverbetjent/ enhetsleder

Saksbehandler:
Kjell Arvid Andersen
Tlf: 99790687

Midtre Hålogaland politidistrikt

HØRING TRAAVIK – UTVALGETS INNSTILLING.

INNLEDNING.

En viser til Traavik – utvalgets rapport av 3.12.12. "Ekstern gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste".

Oppgavene til Politiets sikkerhetstjeneste er beskrevet i Politiloven § 17 B, og oppgavene til Den Sentrale Enhet (DSE) er nedfelt i § 17 c. På side 9, avsnitt 1 i utvalgsrapporten beskriver utvalget hovedoppgaven til Politiets sikkerhetstjeneste: *Dypest sett er tjenestens hovedoppgave å beskytte samfunnet og det norske demokratiet mot trusler som i den senere tid har tiltatt både i omfang og kompleksitet.* Med denne tolkingen som bakteppe ønsker Politimestere i Midtre Hålogaland å bidra med en høringsuttalelse. Denne er bygd opp på følgende struktur:

1. Objektive fakta,
2. DSE
3. Lokale PST – lokasjoner.

Enhver organisasjonsmodell har sine sterke og svake sider. Når det gjelder måten en har valgt å organisere seg på i Sverige og Danmark vises det ikke til de uheldige/dysfunksjonelle konsekvensene av de valgte modeller.

Til tross for dette kan det oppfattes slik at innstillingen kan bære preg av at strukturene som en har implementert i Sverige og Danmark, holdes disse opp som de ideelle organisasjonsmodellene. Modellene, som kan se til å passe Sverige og Danmark i dag, er nødvendigvis ikke de modellene som vil være det beste for de utfordringene Politiets sikkerhetstjeneste har i fremtiden.

1. OBJEKTIVE FAKTA.

1.1. DEMOGRAFI.

1.1.1. Geografi

PST er nasjonens eneste sikkerhetstjeneste, og skl derfor ivareta de sikkerhetsmessige utfordringene som oppstår innenfor Norges totale areal på 385 186 km². Av dette utgjør Oslo fylke et område på 454,03 km².

1.1.2. Befolkning.

Norges befolkning utgjør pr 4.1.13 (Wikipedia) 5 038 137 innbyggere, hvorav befolkningen i Oslo fylke utgjør 621 332 (12 %).

1.1.3. HR.

Utvalget peker i sin rapport s. 11, at det i tidsrommet 2002 – 2011 har vært en økning av personellressursene ved DSE på 146 personer. Av denne økningen utgjør overføringen av livvaktstjenesten fra Oslo pd til PST i 2006, 50 årsverk (s. 11, avsnitt 5).

I samme periode har HR – ressursene utenfor DSE økt med totalt 10 personer. Som utvalget peker på i avsnitt 4, s. 11, er 72 % (387) av de samlede HR – ressursene i PST, lokalisert til DSE. Disse dekker PST's oppgaver i Oslo fylke, samt de nasjonale oppgavene til tjenesten, jfr Politilovens § 17 c. Det tilsier at det pr i dag er 127 personer som skal ivareta PST – oppgavene i resten av landet (4 416 805 personer).

Totalt utgjør personellressursene utenfor DSE 28 % av de totalt menneskelige ressursene. Utvalget kommenterer på s. 11, avsnitt 4, at det "*i nordisk sammenheng er dette et høyt tall*".

I et geografisk perspektiv kan det synes å være vanskelig å sammenlikne seg med Danmark (43 094 km²) som har et geografisk areal mindre enn Finnmark fylke (48 615,96 km²). En vil også bemerke i denne sammenheng at en ikke kan se bort fra de geografiske særegenhetene Norge har, som for eksempel klima, infrastruktur og med grense til en av stormaktene.

1.2. ØKONOMISKE RESSURSER.

Utvalget operer med to nivå for PST's totalbudsjett – 515 millioner (s. 36 avsnitt 4), og ca. 520 mill kroner (s. 43, avsnitt 4). I utvalgets rapport s. 43, avsnitt 4 står det, sitat: *I følge beregninger som utvalget har fått utført, utgjorde de samlede budsjettmidlene til alle de lokale enhetene i 2011 ca 86 millioner kroner (16 % av det totale budsjett på ca 520 millioner).*

Hvis en gjør dette om til stykk/kostpris tilsier dette at utgiftene, i snitt, for en ansatt utenfor DSE ligger på kr 677 165. Det tilsvarende tallet for DSE er 1 121 447. Tallene for DSE dekker også husleie, mens snitt – tallet for de lokale enhetene er eksklusiv leieutgifter.

Økonomisk koster livvakttjenesten omtrent det samme som driften av samtlige lokale PST – enheter i Norge. Hvis en ser totalbudsjettet til PST, og mulige fremtidige konsekvenser av dette, vil det kanskje kunne være en god løsning at livvakttjenesten finansieres av de departement som har behov for slike tjenester. Behovet, og dermed også kostnadene, vil variere fra år til år, men hvis en ser på den generelle utviklingen innenfor området, er det stor sannsynlighet for at behovet for livvakttjeneste vil øke.

2. DEN SENTRALE ENHET (DSE).

I enhver organisasjon er det muligheter for mer effektiv drift, bl.a. gjennom strukturelle endringer i bedriften. Hvis en har som bakteppe at effektiviseringsgevinsten trolig er proporsjonal med størrelse, vil en kunne hente de største synergieffektene ved DSE.

2.1. HELHETSTENKING.

Slik utvalget argumenterer, er en enig i at det opprettes en egen avdeling ved DSE, sitat: *.....ledet av en avdelingsdirektør – med ansvar for enhetene utenfor Oslo. Avdelingsdirektøren for de regionale enhetene bør inngå i PST – sjefens ledergruppe,* jfr rapportens s. 6 og s. 22. Opprettelsen av en slik avdeling vil kunne medføre at en utvikler et bedre grunnlag for å utvikle en felles kultur og oppgaveforståelse, jfr. s. 4, avsnitt 1 og 2, i utvalgets rapport.

Det kan for øvrig anføres at opprettelsen av en egen avdeling som skal ivareta de lokale PST-enhetene, har vært etterlyst i flere interne prosjekter, senest i prosjekt "PST i distriktene".

2.2. STYRKING AV INNHENTINGSKAPASITETEN.

Det må være samfunnets interesse at PST har et velutbygd nett av sensorer som gjør at tjenesten kan fange opp trusler som knyttes til tjenestens oppgaver. Disse sensorene må kunne samle inn informasjon i og rundt de prioriterte oppgavene, over hele landet. I rapporten s. 4, avsnitt 6, sier utvalget at *de ser behov for å styrke PST's kapasitet når det gjelder innhenting og bearbeidelse av informasjon*. En slutter seg til denne anbefalingen. I utvalgsrapporten s. 32, avsnitt 10, viser utvalget til at det siden 2002 har vært en tredobling av analytikere ved DSE. En kan derfor slå fast at det har skjedd en omfattende styrking av kapasiteten for bearbeidelse av informasjonen som de forskjellige sensorene fanger opp. En er kjent med at det er foretatt en styrking av kapasiteten innenfor OSINT. Imidlertid kan en stille seg spørsmål om det i tilsvarende grad har skjedd en styrking av innhentingskapasiteten ut over det som har skjedd innenfor – OSINT-området? En tør anmerke at utvalget ikke sier noe om hvor personellressursene for å øke kapasiteten innenfor innhentings- og bearbeiding skal hentes fra.

Rapporten til Traavik-utvalget beskriver på s. 4, avsnitt 7, at det er *sterke grunner taler for å samle PST's innhentingsressurser (åpne kilder, spanere, kildeførere) i større og mer slagkraftige enheter*. Slik utvalget beskriver disse kapasitetene, kan det tolkes som om det er DSE en snakker om. Det er i denne sammenheng viktig å ta inn over seg at det også utenfor Oslo er personell som både har kildeførerkompetanse og er kildeførere. Det er viktig at en fokuserer på tjenestens fremtidige behov, også utenfor Oslo. Med tanke på styrking av innhentingskapasitet tilsier det etter vår mening at man både ivaretar en fremtidig oppbygging ved DSE, men også ute ved de lokale enhetene. En forutsetter at PST er tjent med at det er størst mulig kunnskap rundt personer, miljøer, organisasjoner som en har fokus på, samt rundt de samarbeidspartnere tjenesten har.

Hvis perspektivet er lokale enheter, kan en stille seg spørsmål hvilke positive effekter som skapes ved å sentralisere denne type sensorer til større enheter, kontra å ha innhentingskapasiteten desentralisert? Utvalget sier ikke noe om dette. Ved å sentralisere kan en ikke se bort fra at man ikke lenger får nyttiggjøre seg av lokalkunnskap og personlige kontrakter/kilder i samme grad som i en desentralisert modell.

Et spørsmål som bør reises er hva analytikerne gjør hvis en sentraliserer eller reduserer antall HR – sensorer utenfor Oslo? Ved en slik strukturelle endring kan en ikke utelukke at informasjonsmengden vil avta, og at en slik svekkelse dermed vil kunne redusere kvaliteten på analysene til PST.

DSE's oppgaveløsning knyttes til spesialistmodellen, mens PST's lokale ansatte løser oppgavene innenfor generalistmodellen. Slik utvalget argumenterer, slutter en seg til at innhentingsressursene ved DSE fusjonerer. De ansatte ved de lokale PST-enhetene må ivareta oppgaver innenfor alle typer saksfelt. Dilemmaet som oppstår er om man i større grad skal spesialisere de begrensede ressursene ute ved de lokale enhetene,

gjennom å sentralisere til større enheter, eller om man skal opprettholde en desentralisert generalistmodell som gjør at en sprer HR-sensorene i større grad.

En slutter seg til utvalgets innstilling, siste avsnitt s. 6, om at det ved DSE etableres en egen avdeling for innhenting av informasjon. For å ivareta nødvendig kapasitet og kvalitet på HR-sensorene utenfor Oslo, vurderes dagens desentraliserte modell som best egnet for nasjonens eneste sikkerhetstjeneste.

2.3. ANALYSE – ELEMENTET I PST.

I rapporten s. 32, avsnitt 10, vises det til at kapasiteten på analysesiden er tredoblet i perioden 2002 – 2011. Det vises videre til at denne styrkingen har vært svært viktig for PST's virksomhet, og at det fortsatt er behov for å ruste opp dette elementet. Det slutter en seg til. Imidlertid sier ikke rapporten noen om hvor en skal hente disse ressursene fra. Hvis en ikke henter disse ressursene internt ved DSE, er alternativene en styrking gjennom å øke antall ansatte gjennom eksisterende rammer, eller en overføring fra lokale enheter. Hvis en ser Traavik – utvalgets innstilling under et, er det mye som tyder på at disse ressursene kan frigjøres gjennom å skape synergieffekter ved DSE. Etter vår mening er det svært viktig for PST å opprettholde ressursene ved de lokale enhetene.

2.4. MOTTAKSSENTER VED DSE.

Argumentasjonen rundt et mottakssenter ved DSE, slik det fremkommer i utvalgsrapporten s. 4, avsnitt 8, ses som fornuftig. Et godt fungerende og tydelig mottaksledd for informasjon vil kunne være av avgjørende betydning for resultatet i en sak, jfr. s. 23, avsnitt 6. Dette under forutsetning at mottaksleddet fremstår som tydelig i organisasjonsstrukturen, og at de som arbeider her besitter nødvendig kompetanse for vurdering, eventuelt bearbeiding av informasjonen og videredistribusjon til kompetent mottaker. Et slikt senter bør ha en plass i beredskapen i PST. Dette slik at sensitiv og tidskritisk informasjon blir ivaretatt hele døgnet, jfr. s. 4, avsnitt 9.

2.5. ORGANISERING AV LIVVAKTTJENESTEN.

Ved å fusjonere livvaktjenesten i PST og Den Kongelige Politieskorte (DKP) vil en kunne få en samlet oversikt over det til enhver tid gjeldende behov for livvaktjenester i Norge. En slik sammenslåing vil kunne skape koordineringsgevinster, og ikke minst trolig oppnå "stordriftsfordeler" gjennom en mer effektiv benyttelse av de samlede livvaktressursene i Norge. En kraftsamling av disse ressursene vil også kunne skape en positiv effekt i forbindelse med store hendelser, eks. Fredspris – utdelingen.

De lokale politidistriktene vil etter en eventuell fusjonering slippe å forholde seg til to uavhengige, nasjonale livvakt-elementer. Dermed kan en ikke utelukke at en også vil kunne oppnå en positiv effekt i samarbeidet med politidistriktene utenfor Oslo. I tillegg er det svært viktig for denne type oppdrag å ha en god og enkelt tilgang til nødvendig etterretningsinformasjon. Slik informasjon kan være av kritisk betydning for et oppdrag. En slutter seg derfor til at en fusjonert enhet for nasjonale livvaktjenester samles, og ledes av PST.

2.6. FUSJON AV ANALYSEENHETEN VED DSE.

Slik utvalget beskriver det slutter en seg til at det trolig kan være en effektivisering- og kvalitetsmessig heving ved å slå sammen de forskjellige analyse-elementene ved DSE.

3. LOKALE PST – LOKASJONER.

3.1. HOVEDOPPGAVE.

Politi-loven § 17 b sier: Politiets sikkerhetstjeneste skal forebygge og etterforske

- 1. overtredelse av straffeloven kapitlene 8 og 9, lov om forsvarshemmeligheter og sikkerhetsloven,*
- 2. ulovlig etterretningsvirksomhet,*
- 3. spredning av masseødeleggelsesvåpen og av utstyr, materiale og teknologi for produksjon eller bruk av slike våpen med mer og lov til gjennomføring av bindende vedtak av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråd eller annen lovgivning om tilsvarende særlige tiltak og*
- 4. sabotasje og politisk motivert vold eller tvang. Åpen etterforskning i slik saker foretas likevel av det øvrige polit, med mindre annet bestemmes av overordnet påtalemyndighet.*
Politiets sikkerhetstjeneste kan etter anmodning bistå det øvrige politi i saker som nevnt i første ledd nr. 5, annet punktum

Departementet kan bestemme at Politiets sikkerhetstjeneste skal tillegges et ansvar i saker som gjelder organisert kriminalitet, forbrytelser mot menneskeheten, folkemord og grove krigsforbrytelser.

3.2. VIKTIGSTE SAMARBEIDSPARTNER.

I innstillingen til Traavik – utvalget s. 37, avsnitt 5 fastslås det: PST`s aller viktigste samarbeidspartner er det ordinære politiet. Gjennom PST`s lokale ledd og DSE samarbeides det både i pågående saker og når det skal samles inn informasjon utenfor sak. En sier seg enig i at det ordinære politiet er PST`s viktigste samarbeidspartner. Gjennom et godt samarbeid med det ordinære politiet utvikles det en arena som gjør at den nasjonale sikkerhetstjenesten får flere sensorer. Antall sensorer, og kvaliteten på disse, kan være av avgjørende betydning for å forebygge en straffbar handling beskrevet i *Politi-loven § 17 b*.

En stiller seg mer tvilende til utvalgets påstand s. 22, avsnitt 2 i utvalgsrapporten at selv med betydelige større enheter, tror ikke utvalget at kontakten med det lokale politiet blir svekket. Utvalget skriver videre i samme avsnitt at, sitat: *Behovet for mer effektiv ressursutnyttelse og slagkraftige enheter tilsier imidlertid etter utvalgets vurdering at antallet PST-ledd kuttes til et nivå vesentlig lavere enn dette.*

En ser det som et paradoks at utvalget på den ene siden ønsker å styrke samarbeidet med det ordinære politiet, s. 37, avsnitt 6 i utvalgsrapporten, og på den andre siden foreslå en sentralisering av HR-ressursene. Det er etter vår mening viktig at PST har sensorer ute i de miljøene som til enhver tid er prioritert, samt er til stede og samarbeider med det ordinære politiet der hvor disse miljøene eksisterer. Derfor finner en dette motstridende.

3.3. AVSTANDER.

Kommunikasjonsstrukturen i nord er ikke bygd ut på samme måte som i den sørlige delen av Norge. Derfor vil det være naturlig i langt større grad å benytte bil på tjenestereiser, spesielt fra Bodø og nordover, enn det kanskje er andre steder.

Kjøretiden som medgår til å kjøre strekningen Harstad – Tromsø alternativt Bodø, tilsvarer Oslo – Aurland/Oslo – Mandal eller Oslo – Halmstad (iflg NAF's ruteplanlegger). Disse kjøretidene tar ikke høyde for de klimatiske utfordringene, samt eksisterende infrastruktur (ferger, broer, fjelloverganger og begrensede flykommunikasjoner). Det er viktig å understreke at hvis en skal følge opp en kilde/samarbeidspartner på eks. Leknes eller Sjøvegan, kan man doble disse kjøretidene ut fra hhv. Tromsø og Bodø, dvs. rundt 8 timer hver veg.

Med tanke på å opprette betydelig større enheter, slik utvalget anbefaler, og påfølgende oppfølging av kilder/kontakter/samarbeidspartnere, er ikke Danmark reelt å sammenlikne seg med (Nord – Norge utgjør 112 945 km²). Sentralisering av HR – ressursene vil tilsa en betydelig reduksjon i effektiviteten hos de lokale enhetene. Dette da det vil gå mye arbeidstid med til reiser. Kostnadene vil også øke som en følge av dette.

3.4. VIDEOKONFERANSEUTSTYR.

I 2012 implementerte PST videokonferanseutstyr hos samtlige lokale enheter. Utstyret er av god kvalitet og ordningen med videokonferanse fungerer utmerket. Det er imidlertid ikke den tekniske løsningen som er utfordringen knyttet til møter hvor tema er gradert. Infrastrukturen i politiet er ikke godt nok ivaretatt for å kunne utnytte dette tekniske utstyret maksimalt.

3.5. TELEKOMMUNIKASJON.

Fasttelefon og mobiltelefon anses ikke som et sikkert kommunikasjonsmiddel. Det tilsier at følsomme tema eller sensitive samtaler med kilder/kontakter ikke kan skje ved bruk av telefon. For å løse slike oppgaver er en da avhengig av fysiske møter. Ved sentralisering av HR – ressursene tilsier denne begrensingen at en må reise ut for å få utført oppgavene.

3.6. LOKALE ENHETER.

Et av momentene som utvalget peker på er å redusere antall lokale enheter utenfor Oslo, fra dagens 26, til 8-10 stk, s. 6, kulepunkt 9/s. 22 kulepunkt 2 i utvalgets rapport. Traavik – utvalget beskriver ganske godt en del positive effekter ved å gjennomføre en del organisasjonsmessige endringer ved DSE. Imidlertid er ikke effektene ved den foreslåtte sentralisering av lokale enheter, beskrevet nevneverdig ut over at, sitat: *PST's enheter utenfor Oslo bør reduseres til 8-10 regionale enheter lokalisert til de største politidistriktene.*

Slik en ser det er dette en av svakhetene ved innstillingen. Lokalkunnskap og kompetanse er viktig å opprettholde. Fordelen med "stordrift" gjennom sentralisering til *større og mer slagkraftige enheter*(s.4, avsnitt 7), står ikke i forhold til det PST taper.

Etter 22/7 har fokuset til Stortinget og Regjering, samt media, vært å styrke den sivile beredskapsen med målsetting å kunne forebygge tragedier slik som terroranslaget sommeren 2011. Spørsmålet er da kan stille seg ved en sentralisering av HR – ressursene, er om den nasjonale sikkerhetstjenesten går motsatt veg?

Nordområdesatsingen til Regjeringen, og økt internasjonalt fokus på disse områdene, tilsier en fremtidig styrking av tjenestens tilstedeværelse. Er en sentralisering av HR-ressursene en fremtidsrettet utvikling mtp den økte interessen for nordområdene både innenfor energi, kommunikasjon og militærstrategisk?

3.7. FOREBYGGENDE.

Midtre Hålogaland politidistrikt har pr. 1.1.13, 8 asylmottak. Disse utgjør 8-10 % av alle asylmottaksplassene i Norge. Viktigheten av å ha lokalt personell desentralisert understøttes av alle meldingene vår enhet får fra bla. Utlendingsgruppen, DSE. Disse kan omhandle varslings om en eller flere personer som kan ha en eller annen knytning til negative elementer.

Med bakgrunn i 22/7-terroristens tilknytning til kårboligen på Åsta, kan en dokumentere at terrorrelaterte hendelser også kan gro opp utenfor Oslo. En kan i denne sammenheng stille seg spørsmålet om det var en bevisst handling fra terroristen, å flytte til Åsta? Etter vår mening taler dette eksemplet for at en heller bør styrke lokale ledd.

Skal en bare forebygge i de områdene hvor PST er lokalisert? Kan PST's oppgaver oppstå utenfor de områdene hvor PST er lokalisert? Et spørsmål som bør reises er om det er en risiko for at en gjennom en sentralisering til betydelig større enheter, og dermed kraftig økte reiseavstander, skaper en terskel, eller i verste fall en skranke for å løse PST oppgaver utenfor Oslo?

I tillegg har det de senere år vært en markant økning i fokus på områdene i nord. Ut fra mediernes omtale, og ikke minst fokus fra regjeringen tilknyttet nordområdesatsingen (gjentar fra avsnitt 3.6), kan en forvente en betydelig økt interesse for nordområdene. Regjeringens nordområdesatsing vises bl.a. gjennom opprettelsen av et QRA- element (Quick Response Alert) til den nye kampflybasen. Dette elementet ble lokalisert til Evenes. En slik lokalisering vil med stor sannsynlighet trekke til seg en eller annen form for e-interesse.

I følge artikkel i Harstad Tidende 11.1.13, opplyser leder for Drift Nord, Statoil, Hans Jacob Hegge, at konsernet har en målsetting om å tredoble olje- og gassproduksjonen innen 2020. En slik økning vil kreve en dobling av antall ansatte i Harstad. I tillegg har internasjonale konsern vist sin klare interesse for de store mineralressursene som er lokalisert i Nord – Norge.

Spørsmålet som kan reises er om regjeringens nordområdesatsing tilsier en fremtidig styrking av tjenestens tilstedeværelse i nord? Er en sentralisering av HR-ressursene en fremtidsrettet utvikling mtp den økte interessen for nordområdene både innenfor energi, kommunikasjon og militærstrategisk? En er av den oppfatning at primæroppgavene til PST blir svekket ved en sentralisering til 8-10 regionale enheter.

Hovedspørsmål.

En soloterrorist/terrorcelle kan spire og gro også utenfor Oslo, og det er mange eksempler på at etterretningsinnhenting skjer utenfor dette området. Traavik – utvalgets innstilling konkretiserer ikke hvilke positiv sikkerhet – og beredskapseffekt en oppnår ved sentralisering av de lokale PST – enhetene.

Med dette som bakteppe er det kanskje på sin plass å stille følgende hovedspørsmål:

Skal PST, som landets eneste sikkerhetstjeneste, dekke tjenestens fremtidige oppgaver over hele landet, eller tar en sjansen på å utvikle geografiske "black – spot"?

PST må gjennom en fremtidig organisering vise at de kan ivareta de tillagte oppgaver, jfr Politiloven § 17 b. Man må etter vår mening derfor ha en desentralisert modell, og ikke en sentralisert modell. PST bør satse på å videreutvikle eksisterende modell og unngå at en svekker innhentingskapasiteten. Gjør en det vil en også svekke tilførselen av "råmateriale" som analytikerne skal bygge sine analyser på. En er kjent med at tjenesten allerede har iverksatt tiltak som skal være med å forbedre samarbeidet internt og eksternt. PST – enhetene i Nord – Norge har de senere årene etablerte et tettere samarbeid, for å kunne benytte den samlede kapasiteten på en bedre måte. I tillegg er en kjent med at det foreligger en kompetanscoversikt som viser status blant enhetene i Nord – Norge. For å videreutvikle enhetene i nord, bør en satse på å erverve seg komplementær kompetanse. Dette for enda bedre å kunne løse de utfordringer som PST vil møte i nord.

3.8. ADMINISTRATIV TILHØRIGHET.

Etter vår mening er lokal tilhørighet administrativt, utvilsomt det beste. I dette ligger det flere elementer. Utvalget har slått fast at den viktigste samarbeidspartneren er det lokale politiet. Den nære kontakten som er i dag kan bli endret hvis de lokalt ansatte i PST blir direkte underlagt PST-sjef. Ved å velge en slik administrativ tilknytning, vil politimesteren ikke ha ansvaret for den totale polititjenesten i politidistriktet. Ved at de lokalt ansatte i PST administrativt er underlagt den lokale politimester, vil PST være en del av et større politimiljø. Ved å være en del av det miljøet som anses som den viktigste samarbeidspartneren, vil en kunne høste positive effekter i oppgaveløsningen til tjenesten, bl.a. i å utvikle beredskapen i politisektoren. Samarbeidet vil trolig fungere bedre enn hvis en ikke er i daglig kontakt.

Ved å være en del av et politidistrikt vil man, slik det er i dag, ikke ha utgifter knyttet til husleie og annen kontordrift. I tillegg har en tilgang på politiets kjøretøypark.

Hvis en velger en løsning hvor de lokalt ansatte i PST blir administrativt underlagt Sjef PST, vil kontrollspennet, etter vår mening, blir for stort. DSE vil trolig i enda større grad få mindre muligheter for oppfølging, jfr rapportens s. 21, avsnitt 5. Ved å fortsette dagens ordning, vil nærmeste foresatte til PST geografisk og kommunikasjonsmessig være nært.

Rekrutteringsmessig vil trolig et nært samarbeide med det ordinære politiet medføre et større potensial for rekruttering til tjenesten. Et PST – miljø fristilt fra det ordinære politimiljøet kan skape en mental avstand til et av flere elementer hvor det i fremtiden kan rekrutteres fra.

Med et trusselbilde som har *tiltatt både i omfang og i kompleksitet*, er politimesteren i Midtre Hålogaland av den oppfatning at en i fremtiden må forsterke Politiets Sikkerhetstjeneste sentralt og lokalt. Dette for å ivareta de oppgavene som er tillagt tjenesten og innenfor hele det geografiske området som Norge utgjør.

Harstad 11.1.13.

Elisabeth Kaas
politimester

POLITIET

Politidirektoratet – POD
Juridisk avdeling/Utredningsseksjonen

Deres referanse
12/8121

Vår referanse
201201058-2

Dato
7.1.2013

PST Helgeland – Høring ”Traavikutvalget”

Viser til rapporten fra Traavikutvalget av 3.12.2012.

Har lest rapporten med stor interesse. Rapporten omtaler en rekke forhold vedrørende fremtidig oppgaveløsning i PST. Jeg ønsker her hovedsakelig å kommentere utvalgets forslag om å redusere antall PST enheter fra dagens 26 til 8 – 10 enheter, samt utvalgets forslag om at det administrative ansvar for PST i distriktene skal bort fra lokal politimester og i fremtiden direkte underlegges DSE.

Min umiddelbare reaksjon på utvalgets forslag om å redusere antall PST enheter ned til mellom 8 – 10 enheter høres dramatisk ut. Jeg stiller meg spørsmålet om hvordan et fremtidig PST skal kunne ivareta den nærhet til sitt publikum som de gjør i dag. Utvalget mener sågar at reduksjonen i antall enheter ikke behøver å bety en svekking av kontakten til det lokale politi, men snarere gi et mer målrettet og systematisk arbeid.

Denne konklusjonen stiller jeg meg svært undrende til og som politimester i Helgeland politidistrikt kan jeg ikke uten videre godta en slik endring. Jeg har i min tid som politimester i Helgeland sett hvor viktig det er at PST lokalt har en tilstrekkelig nærhet til det distriktet de skal betjene.

Tidligere PST sjef Jørn Holme nevnte en gang at PST var avhengige av å ha gode ”lytteposter i distriktene”.

Utvalgets forslag til strukturendring vil dramatisk endre dette og etter min mening er det en betenkelig utvikling.

Etter 22.7. hendelsen så er det vel mer enn noen gang påpekt viktigheten av å ha lytteposter i distriktene. Gjørv rapporten påpekte også viktigheten av å ha tilstrekkelig med ressurser for å kunne forebygge slik alvorlig kriminalitet.

Både i denne rapporten og i tidligere utspill fremstilles det som et gjennomgående problem at små enheter ikke klarer å utføre sine oppgaver på tilfredsstillende måte.

Min påstand er det motsatte. Min erfaring fra Helgeland er at en liten enhet faktisk utfører mye god PST virksomhet med svært begrensede ressurser.

Politimesteren i Helgeland

Besøksadr: Skjervgata 41, 8656 Mosjøen
Post: Postboks 570, 8651 Mosjøen
Tlf: 75 11 27 00 Faks: 75 11 28 44
E-post: post.helgeland@politiet.no

Org. nr.: 974756145
Bankgiro: 7694.05.11506

Forebyggende virksomhet er PST sin viktigste aktivitet, en aktivitet som skal forhindre at alvorlig kriminalitet skjer jfr. politilovens § 17 b.

Forslaget som nå foreligger vil etter min mening medføre en langt dårligere kvalitet på dette viktige arbeidet.

Å beskyldde de små enhetene for å nærmest være lite i stand til å løse sine oppgaver faller etter min mening på sin egen urimelighet.

Helgeland politidistrikt består av totalt 16 kommuner. Polititjenesten er organisert gjennom 11 geografiske driftsenheter. For å nevne noe så har distriktet et allsidig næringsliv med mye tung industri ved Mo i Rana industriområde og Elkem aluminium i Mosjøen. I tillegg så har forsvaret administrasjonen her for HV- 14, samferdsel, og store kraftprodusenter. Gjennom kongelig resolusjon så har Helgeland politidistrikt kontinentalsokkelansvaret for all olje/gass aktivitet på kontinentalsokkelen utenfor Nordland fylke. Olje/gass aktiviteten er i sterk vekst på Helgeland. Nye selskaper etablerer seg, oljeselskaper etablerer seg med driftsorganisasjoner, det bygges nye forsyningsbaser alt dette på grunn av at olje/gass aktiviteten er i sterk vekst her.

PST og oljenæringa har i alle år hatt et nært og godt profesjonelt forhold til hverandre.

Oljenæringa verdsetter de personlige relasjonene til PST fordi de bedriver en industri/næring som har stor nasjonal betydning både gjelder økonomiske verdier samt leveranseforpliktelser til mottakerland.

PST Helgeland har gjennom vårt arbeid her en viktig funksjon. Et arbeid som krever jevnlig kontakt, lokal tilhørighet og personlige relasjoner.

I tillegg så har PST Helgeland gjennom prosjektet "Felles trygghet – felles ansvar" allerede vært i de fleste Politiråd og presentert prosjektet for de fleste (16) kommunene i distriktet. Dette er etter min mening et typisk eksempel på hva lokal tilhørighet betyr.

Det er etter min mening en utopi å hevde at PST aktiviteten i Helgeland politidistrikt på lik linje skal kunne ivaretas fra en regional enhet som skal ha base i Salten eller kanskje i Tromsø. Bare for å nevne det så er avstanden fra Tromsø til Mosjøen om lag 800 km og til Bodø er det 350 km.

Min erfaring er at det lokalt er sjelden man har komplekse saker i PST, og at hovedvekten av PST sin aktivitet er forebyggende aktivitet som skal forhindre at alvorlig kriminalitet skjer. Skal en lykkes med dette arbeidet trenger man mannskaper med gode lokalkunnskaper og tjenestemenn med gode relasjoner i ulike miljøer. Relasjoner og tillitsforhold som møy - sommelig som er bygd opp gjennom lang tid er her et nøkkelord.

At man totalt ser bort fra dette og til og med har en formening om at tjenesten skal bli bedre så fort man får den sentralisert inn i færre og større enheter forbauser meg stort.

Rapporten belyser at man ser store fordeler med å redusere antall PST enheter ned til 8 – 10 regionale PST enheter som vil bety store enheter som skal kunne betjene store områder. (svenskemodellen). Dette vil etter min mening være totalt feilslått som jeg tidligere har belyst. PST tjenesten som i store trekk skal være en proaktiv tjeneste vil ha store fordeler med å ha ansatte i distriktene som kjenner folket og sitt eget område.

Jeg gjentar begrepet "Lytteposter" - begrep som tidligere PST sjef brukte.

Når det gjelder det administrative forholdet som utvalget påpeker så har jeg ikke så sterke meninger her. Vil bare påpeke at forslaget vil medføre en rekke problemstillinger som jeg mener utvalget har belyst lite.

Grensedragninger angående ansvarsforhold mellom PST og det lokale politi. Hvordan skal PST tjenesten organiseres i distriktene med så få enheter. Skal man godta at enkelte deler av landet helt åpenbart vil få en dårligere PST tjeneste?

Konklusjon:

Traavik utvalget foreslår at sikkerhetstjenesten i Norge skal organiseres etter modellen i Sverige.

Min mening er at utvalget i svært liten grad belyser de negative konsekvenser dette vil bety. Å sammenligne Norge og Sverige kan virke som man ikke har tilstrekkelig kunnskap om norske forhold og om de utfordringer norsk geografi gir.

Traavik utvalget begrunner sine forslag ut fra et effektivitets- og styringshensyn. Utvalget har i liten eller ingen grad begrunnet/drøftet de negative etterretningsmessige og beredskapsmessige fordelene med PST nærhet til lokalt politi og lokalsamfunn.

Utvalget konkluderer kort med at dagens struktur ikke fungerer, og foreslår derfor en sentralisering. Uten at en har drøftet fordeler og ulemper.

DSE har tidligere vært pådrivere for å ha færre lokale ledd å forholde seg til med det argument at da vil det være lettere å ha en faglig kontroll/oppfølging av de lokale ledd. Jeg tror hovedårsaken til problemene er at DSE har sviktet i sin rolle som etatsstyrer. Noe som også rapporten fra Traavik beskriver nokså bastant.

Løsningen er derfor ikke å angripe PST strukturen, men mest av alt er det innenfor DSE sine rekker man må løse et problem.

Av hensyn til PST sitt publikum så føler jeg meg nokså sikker på at en sentralisering av tjenesten ikke er ønsket. Tillitsforholdet som PST har hos sitt publikum vil bli mye vanskeligere å vedlikeholde, og jeg skulle gjerne sett at publikum sin mening ble hørt. PST er i sitt arbeid særdeles avhengig av å opparbeide og vedlikeholde tillitsforholdet til sitt publikum. Uten den tilliten mister denne tjenesten sin legitimitet.

Slik forslaget nå foreligger så vil det få dramatiske følger for denne tjenesten i vårt distrikt, og være et alvorlig slag mot den desentraliserte politistrukturen.

Vil også bemerke at jeg mener omstrukturering av PST tjenesten i Norge må sees i sammenheng med regjeringens beslutning om å foreta en politianalyse som skal analysere politiets fremtidige utfordringer. Gruppens arbeid fremlegges i en egen NOU allerede i juni 2013.

Til slutt vil jeg bare nevne Helgeland politidistrikts sin visjon:

Trygghet, lov og orden for publikum.

PST oppgavene er en del av denne tryggheten vi har lovet våre innbyggere, en lovnad jeg tar på alvor.

Med hilsen

Håvard Fjærli
Politimester

Frode Bjørnå
Leder PST Helgeland

Saksbehandler:

Tlf: 75 11 27 66

POLITIET

Politidirektoratet
postboks 8051Dep
0031 OSLO

Deres referanse
201203606-1 008

Vår referanse
2013/00081-2 011.3

Dato
10.01.2013

Høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget

Viser til mail av 18.12.12 fra Politidirektoratet, og Justis- og Beredskapsdepartementets anmodning av 6.12.12 om høringsuttalelse på Traavikutvalget sin gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste. Nord-Trøndelag politidistrikt begrenser seg til å kommentere tre kapitler fra utvalget sin rapport.

Utvalgets forslag om omfattende omlegging av PST-tjenesten kan vanskelig vurderes og gjennomføre uten at det sees i sammenheng med resultatene av den pågående politistudien.

DSEs styring av lokale enheter - hovedtrekk og utfordringer

Politidistriktet er kritisk til utvalgets forslag om å redusere antall PST enheter til 8-10 enheter og at politimestrene skal miste det operative og administrative ansvaret for PST-virksomheten i distriktene. Det mangler en drøfting av de faglige, beredskapsmessige og administrative konsekvensene av forslaget.

Utvalget konstaterer at dagens ordning har skapt vesentlige forskjeller når det gjelder budsjettmessige og administrative rammebetingelser, og at de lokale enhetene er prisgitt den enkelte politimesters prioritering. Utvalget mener videre at dagens struktur ikke fungerer og at små enheter mangler forutsetninger for å kunne lykkes i samspillet med det lokale politiet.

Utvalget har etterspurt og fått tilsendt oversikt over kostnadene knyttet til drift av enhetene i tiden 2008 – 2012. Tilbakemeldingen fra oss viste at nærmere 95 % av politidistriktets kostnad til driften var lønnsutgifter. De øvrige omkostningene er lave, noe som skyldes integrering og lokaliseringen i politidistriktet. Vi er for øvrig ikke blitt forespurt om de administrative forholdene eller vår erfaring med dagens ordning.

Utvalgets begrunnelse om at sentralisering og løsrivelse fra politidistriktene løser de geografiske utfordringene, oppleves som ukritisk og svak. Utviklingen de senere årene viser behov for større samhandling mellom PST og det øvrige politiet for å avdekke og forebygge voldelig ekstremisme. Erfaringen vår viser at PST-enheten mottar de fleste av bekymringene fra det øvrige politiet. Samtaler og møter med personer hvor det er bekymring, skjer oftest i samarbeid med det lokale lensmannskontoret.

Samspillet i slike saker synes viktig, da utfordringene med slike personer ofte er komplekse. Samarbeidet sikrer tettere oppfølging av personene og nødvendig informasjonsutveksling.

Lokal PST-leder er med i politidistriktets ledegruppe og kan sikre PST sitt fokus og deltakelse på flere arenaer i politidistriktet. Vi mener at fortsatt integrering av PST i politidistriktet gir de beste forutsetningene for godt samspill med det øvrige politiet.

Den nylig etablerte samarbeidsordning mellom distriktene er nevnt av utvalget, uten at mulighetene her er vurdert og drøftet nærmere. En videreutvikling med spesialisering innenfor samarbeidsordningen, vil kunne sikre ensartet tjeneste med høyere faglig nivå og større robusthet. Kompetanse som saksdrift, metodebruk og analyse må kunne brukes av flere innefor samarbeidsområdet, uten at det påvirkes av politimesterens ansvar.

Utvalget har inntrykk av at DSEs oppfølging av de lokale enhetene har et betydelig forbedringspotensial. Det vises til at det er svært ressurskrevende for DSE å følge opp alle de lokale enhetene på en god og systematisk måte. En bedre systematikk i oppfølgingen og krav om ensartet oppgaveløsning i distriktene, vil trolig ha en langt større effekt enn reduksjon av antall enheter.

Det savnes drøfting av tiltak for styrking av samhandlingen mellom DSE og distriktene, og en skissering av tiltak for å sikre at tjenesten får lik prioritet i politidistriktene. Det savnes også en vurdering av svenskenes erfaring med omlegging til færre og større enheter.

Analysearbeid – hovedtrekk og utfordringer

Det foreslås en utvidet, permanent Felles analyseenhet under ledelse av PST og med deltakelse av Etterretningstjenesten og Nasjonal Sikkerhetsmyndighet, samt at andre relevante aktører knyttes til enheten.

Utvalget viser til at lignende etableringer i andre land har styrket det tverretatlige samarbeidet og høynet kvaliteten på produktene som utarbeides. Med bakgrunn i de erfaringene som utvalget har innhentet, synes forslaget å være godt begrunnet.

Nasjonalt samarbeid

Anbefalingene om samarbeid på de ulike nivåene virker vel begrunnet og støttes.

Utvalget peker på at PSTs viktigste samarbeidspartner er det ordinære politiet og at samarbeidet må styrkes. Forslaget om en reduksjon av antall PST enheter og at politimestrene skal fratras de administrative og operative ansvaret for tjenesten, er ikke et fornuftig tiltak når dette samarbeidsforholdet skal styrkes.

Med hilsen

Trond Prytz
Politimester

Saksbehandler:
Tor Schjelderup
Tlf: 74121069

POLITIET

Politidirektoratet
OSLO

Deres referanse
201203606

Vår referanse
201205706-2

Dato
10.01.2013

Rapport fra Traavikutvalget – Høringsuttalelse fra politimesteren i Sør-Trøndelag

Traavikutvalgets rapport, offentliggjort 03.12.12, fremstår som kortfattet og uten omfattende konsekvensanalyser med mange konkrete og omfattende forslag til endring. Utvalget har fokusert på de mer overordnede prosessene og problemstillingene, som gir gode forutsetninger, men også store utfordringer til å gjennomføre grundige prosesser som grunnlag for endringer i organisasjonen.

Angående punktet om lokale enheter:

- Jeg er enig i at antall enheter i PST utenfor Oslo bør reduseres. PST har i dag etablert samarbeidsregioner som, selv om det er kort tid siden opprettelsen, ser ut til å fungere meget godt.
- Prinsipielt mener jeg det er en god tanke at det operative og det administrative ansvaret samles under en sjef. Dersom dette imidlertid fører til dårligere kontakt mellom PST og lokalt politi vil det være uheldig.

Videre ser jeg det som en fordel at PST opprettholder sin etterforskningskompetanse ved å ha ansvaret for å etterforske og straffeforfølge forbrytelser mot rikets sikkerhet. Her kan de større enhetene yte god bistand til etterforsknings- og rettsavdelingen ved DSE.

Det synes også å være et godt forslag at det etableres en utvidet, permanent felles analyseenhet under ledelse av PST og med deltakelse i tillegg av Etterretningstjenesten og Nasjonal Sikkerhetsmyndighet. Det er også positivt at øvrige relevante aktører foreslås tilknyttet.

Med hilsen

Nils Kristian Moe

Saksbehandler:
Knut Einar Dahl, pob
Tlf: 48161912

Sør-Trøndelag politidistrikt

POLITIET

Politidirektoratet

Ders referanse

Vår referanse
2012/03641-2 011.3

Dato
09.01.2013

Høringssvar Nordmøre og Romsdal PD - rapport fra Traavikutvalget

Det vises til mail av 18. desember 2012 hvor Traavik utvalgets rapport sendes ut på høring til landets politimestere.

Utvalget har gjort en gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste både sentralt og lokalt. Rapporten peker med tydelighet på at tjenesten på nasjonalt og samlet nivå må se PST's samfunnsoppdrag, struktur og ressursbruk i en større sammenheng.

Rapporten gir flere konkrete anbefalinger for sikkerhetstjenestens fremtidige arbeidsform og organisering. Flere av rapportens anbefalte tiltak er ikke tilstrekkelig drøftet til å kunne ta et kvalifisert standpunkt på bakgrunn av. Både ulemper og fordeler ved dagens struktur burde i større utstrekning vært drøftet, gitt de konkrete anbefalingene som utvalget kommer med. Det samme gjelder ulemper og fordeler ved den valgte svenske modellen som utvalget blant annet refererer til.

Utvalget foreslår at PST sjefen bør få både det operative og det administrative ansvaret for PST's virksomhet i alle politidistriktene. Politimesteren er uenig i dette, og er av den klare oppfatning av at sikkerhetstjenesten utenfor Oslo bør ligge til lokal politimester. De lokale forskjellene og styring av de lokale enhetene kan bedres ved bruk av en sterkere og tydeligere etatsledelse og sentrale foringer.

Trusselbildet de senere år peker i retning av en ytterligere integrering av sikkerhetstjenesten i politiet fremfor et tydeligere skille. Politimesteren har ansvaret for den totale politisjere virksomheten i sitt ansvarsområde, og det tas avstand fra å skille disse to sporene slik utvalget foreslår. Det gode forebyggende sikkerhetsarbeidet forankret på lokalt nivå som de lokale enhetene representerer, er viktig og gir gode synergier både inn mot det ordinære politiet og inn mot sikkerhetstjenesten i det enkelte distrikt. Utviklingen de senere år viser at samhandlingen og berøringspunktene mellom de to sporene i større grad bør økes og videreutvikles.

Nordmøre og Romsdal politidistrikt

Et økt fokus på samarbeid på tvers av distriktene den senere tid synes å ha god effekt og ressursutnyttelse mellom distriktene. En sterkere etatsledelse fra DSI og en tydeligere sentral styring av sikkerhetstjenesten ved de lokale enhetene vil kunne ta ut et større potensial i denne arbeidsformen fremover.

De klare politiske signalene om en styrking og sterkere fokus på nærpolitiet, sammen med erkjennelsen av at det forebyggende arbeidet er viktig, vil også være gjeldende for det arbeidet som sikkerhetstjenesten er satt til å forvalte

Både stortingsmeldingen og politistudiet vil være klar i løpet av 1. halvår 2013. Den påfølgende prosessen vil kunne gi føringer for fremtidig struktur og organisering av politiet. Sikkerhetstjenestens struktur, oppgaver og organisering, for å oppnå maksimal utnyttelse av tjenestens potensial, må sees i sammenheng med disse parallelle prosessene.

Med hilsen

Arntstein Nilssen (sign)

Politimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2012/00030-3 011.3

09.01.2013

Ekstern gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste – rapport fra Traavikutvalget – høringsuttalelse fra politimesteren i Sunnmøre.

Innledning.

Jeg viser til e-post av 18. desember 2012 vedrørende høringsuttalelse knyttet til ”Ekstern gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste, rapport fra Traavikutvalget”, med frist innen 11. januar 2013.

Utvalget ble i april 2012 gitt et omfattende mandat, og leverte sin rapport innen tildelt frist 01.12.12. Rapporten er omfattende og dekkende for mandatet. Mesteparten av rapporten berører ikke lokale PST-enheter. Jeg har begrenset høringsuttalelsen til de forhold jeg mener er relevant for Sunnmøre politidistrikt. I e-posten av 18.12.12 er spesielt tre tema nevnt, og disse vil bli berørt.

Generelt kan det virke som om rapporten er noe ensidig fremstilt. Etter å ha lest rapporten kan man få et inntrykk av at innspill fra Den sentrale enhet, DSE, og informasjon fra samarbeidende tjenester er betydelig vektlagt. Rapporten synes i liten grad å drøfte konsekvensene av en del foreslåtte tiltak. Likeledes kan rapporten på enkelte foreslåtte tiltak virke motstridende.

Som politimester i Sunnmøre har jeg totalansvar for både den ordinære polititjenesten og PST tjenesten lokalt. Jeg har således ansvar for lov og orden, publikums trygghet herunder beredskapen knyttet til alvorlige hendelser. Etter 22/7 har det vært rettet et økende fokus på politiets beredskap, og politidistriktet har tatt dette ansvaret, og jobber aktivt med å forbedre denne. Lokal PST – tilstedeværelse er en vesentlig del av beredskapen, og jeg kan ikke se at rapporten drøfter hvilke konsekvenser en dramatisk reduksjon av lokale enheter kan ha for den totale beredskapen i distriktene. Konsekvensene av manglende lokal tilstedeværelse og politimesterens mulighet for totalansvar i eget distrikt er i liten grad vurdert.

Sunnmøre politidistrikt

DSE sin styring av lokale enheter underlagt politidistriktene.

Det første angitte tema som nevnes av særlig interesse er omtalen av DSE sin styring av lokale enheter underlagt politidistriktene. Rapporten fremstiller dette som problematisk eller i beste fall utfordrende. Jeg deler ikke denne oppfatningen, men ser muligheter for forbedringer i form av fastsatte dialogmøter i egnede fora, forslagsvis knyttet til noen av Politisjefsmøtene. Et annet virkemiddel kan være fastsatte møter på tildelt gradert videokonferanseutstyr.

Rapporten viser videre til at PST - oppgavene prioriteres ulikt i politidistriktene. Dette kan være riktig, men klarere signal både fra JD til POD og videre til politidistriktene ville åpenbart løse dette. Bedret kommunikasjon med Sjef PST ville også kunne føre med seg "riktige" eller like prioriteringer av PST lokalt.

Utvalget nevner også at det er svært ressurskrevende for DSE å følge opp 26 enheter. Dette kan avbøtes på flere måter, da det daglig er mulighet for kommunikasjon på mail, videokonferanseutstyr, samt at det jevnlig arrangeres seminarer og arbeidsmøter. Likeledes er det opprettet et nært samarbeid mellom lokale enheter i landsdelene. Samarbeidet for Midt-Norge er nært, godt og fruktbart. Det avholdes både samarbeidsmøter og videomøter i regionen. Samarbeidsmøtene burde være et godt egnet fora for oppfølging fra DSE sin side. Jeg savner at utvalget ikke ser på muligheter for forbedringer, men inntar en ensidig holdning hvor de til slutt konkluderer med å ville redusere PST sin tilstedeværelse i landet betydelig.

Utvalget nevner også at PST-sjefen kun har delvis kontroll over ca. 25 prosent av PSTs ressurser i de lokale ledd. Jeg ser riktigheten av dette, men deler ikke synet i at dette skulle være særlig problematisk i forhold til ansvarlige samarbeidsorienterte politimestre. Det kan også nevnes at de ca. 25 prosentene av PSTs ressurser i politidistriktene ivaretar PST – tjenesten for ca. 87 prosent av Norges befolkning.

"Utvalget ser også viktigheten av at PSTs lokale enheter har et tett samarbeid med politidistriktene, men mener at mange av de lokale enhetene er så små at de mangler grunnleggende personell- og ressursmessige forutsetninger for å lykkes i samspillet med det lokale politi." Sunnmøre politidistrikt har en slik liten enhet, men jeg kjenner meg ikke igjen i en slik beskrivelse. Leder for PST er fast medlem av politimesterens ledergruppe. Samarbeidet på ledernivået er ivaretatt, og PST sitt samarbeid med resten av politidistriktets ansatte er meget godt. Kvaliteten på dette samarbeidet har nær sammenheng med det å være få PST ansatt. Mine medarbeidere har innsett at dersom man har lite menneskelige ressurser, må man tenke kreativt og samarbeide med andre for å nå mål og resultater til beste for PST.

Politidistriktene har ulik politidekning når det gjelder bemanning. Denne ulikheten gjelder også for PSTs representasjon. Jeg mener både politidistriktets innbyggertall, PST utfordringer og oppgavetilfang skulle tilsi en styrket bemanning. Det kan virke som om dagens PST bemanning i politidistriktene bygger på både historiske data for innbyggertall, arbeidsmengde, oppgavetilfang og bemanning ut fra den gamle regionordningen. Dersom lokal PST enhet fjernes fra relativt mange politidistrikt kan dette svekke det gode og nødvendige samarbeid med lokalt politi.

”Utvalget har merket seg forslaget om å redusere antall politidistrikter i Norge til et sted mellom 15 og 18, og antar at dette vil få betydning for antall lokale PST-ledd.” Jeg anser det som ønskelig at ethvert politidistrikt har en egen PST enhet. Dette begrunner jeg med at de ivaretar politimesterens graderte beredskapssamband / gradert nett. Likeledes vil jeg hevde at PST i politidistriktene er en vesentlig del av den totale beredskapen og den beste integreringen av oppgavene gjøres ved at distriktet har egne PST enheter lokalt.

Utvalget foreslår at PSTs enheter utenfor Oslo bør reduseres til 8 – 10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene. Utvalget foreslår således å legge ned 16 til 18 PST enheter i Norge. Det er oppgaver for PST i disse distriktene. Spørsmålet man bør reise er om oppgavene vil bli like godt ivaretatt i en sterkt sentralisert enhet. Det er også spesielt nevnt i rapporten at det er 12 politidistrikt i ”mer grisgrendte strøk” som har 2 og 3 PST medarbeidere. I disse ”grisgrendte strøkene” ivaretar ca. 6 prosent av PST sine ansatte oppgavene knyttet til ca. 30 prosent av Norges befolkning. Jeg er sterkt tvilende til at nye større enheter vil kunne ivareta oppgavene på tilfredstillende måte uten tildeling av nye ressurser. Gevinsten vil med andre ord utebli.

Nødvendigheten av lokal tilstedeværelse ble synliggjort under 22/7. En person som er villig til å ta i bruk politisk motivert vold trenger ikke bo i de største byene. Soloterroristen kan bo hvor som helst. Terrorfinansiering og radikaliserings kan skje hvor som helst i landet.

PST lokalt ivaretar alle PSTs prioriterte gjøremål, herunder foredrag knyttet ”Felles trygghet felles ansvar”, eksportkontroll og ulovlig etterretningsvirksomhet. Behovet er stort både i offentlige etater og det høyteknologiske næringslivet i politidistriktet. Dette er profilerende, kontaktskapende, relasjonsbyggende og nødvendig arbeid som gjøres best med lokal tilstedeværelse. Den lokale tilstedeværelsen skaper trygghet og er det naturlige kontaktpunktet for kilder, kontakter og kontaktpersoner i både offentlige og private organisasjoner. Gode meldingsrutiner og tips mottar man ved trygg lokal forankring.

Justisministeren har i den senere tid gitt klare signaler om styrking av nærpolitiet. Hva med ”nær PST”? Styrking eller opprettholdelse av PST lokalt skaper trygghet for befolkningen og bidrar i en styrket beredskap i samfunnet.

Utvalget skriver også i sin rapport at de andre nordiske land har valgt å sentralisere sikkerhetstjeneste og etablert færre enheter. Om de andre nordiske land har gjort dette, så er jo ikke dette noe bevis for at det er bedre. Sentralisering skaper ”sorte hull” på kartet, lange reiseavstander og dårligere oversikt og kontroll i enkelte områder. Det kan heller ikke underslås at det er vesentlige forskjeller på topografien og reiseavstander i de aktuelle land.

PSTs analyseavdeling – etablering av samrådsmekanismer.

Det andre angitte tema som nevnes av særlig interesse er at relevante aktører bør knyttes til PSTs analyseavdeling gjennom etablering av samrådsmekanismer. Dette høres fornuftig ut.

Videreutvikle samarbeidet med det ordinære politiet.

Det tredje angitte tema som nevnes av særlig interesse er utvalgets anbefaling om at PST systematisk bør videreutvikle samarbeide med det ordinære politiet. Jeg har berørt dette temaet tidligere i skrevet. Jeg føler her utvalget uttaler seg motstridende. De ønsker på den

ene side å legge ned mange PST enheter i politidistriktene, som åpenbart vil skape avstand, mens de på den annen side ønsker å videreutvikle samarbeidet. Det naturlige hadde vel heller vært å styrke den lokale tilstedeværelsen.

Sammendrag.

Generelt er forslagene til utvalget lite begrunnet og drøftet. Konsekvensene av de ulike alternativer burde i større grad kommet frem.

Jeg ønsker fortsatt at politimester har ansvar for PST – oppgavene og tilhørende ressurser i eget distrikt. Til tider kan overgangen fra en PST – oppgave til en politioppgave være flytende. Et oversiktlig og nært samarbeid innen distriktet er avgjørende for ønsket resultat.

PST lokalt er en ressurs og en vesentlig bidragsyter i den totale beredskapen i politidistriktet.

PST sine oppgaver i politidistriktet er økende, og jeg er bekymret for utførelsen av oppgavene dersom enheter med lange reiseavstander og fraværende lokalkunnskap og kontaktnett skulle overta.

Utvalgets forslag om å redusere PSTs enheter til 8 – 10 regionale enheter virker å være tatt på manglende helhetlig vurdering av den totale beredskapen i politidistriktet. Det bør uansett ses i sammenheng med den fremtidige politidistriktsstrukturen. Hvert politidistrikt bør også i fremtiden ha sin egen PST enhet.

Med hilsen

Jon Steven Hasseldal
politimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep

0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2012/01766-2 008

Dato
10.01.2013

Høringsuttalelse fra politimesteren i Sogn og Fjordane til Traavik-utvalgets rapport av 3. desember 2012 om politiets sikkerhetstjeneste.

Innledning

Viser til e-post og høringsbrev fra POD av 18.12.12 hvor politimestere bes om å gi en uttalelse til Traavik-utvalgets rapport om PST.

Vårt inntrykk etter å ha gjennomgått rapporten er at denne inneholder mange momenter som kan være innspill i en diskusjon om PST's fremtidige vegvalg og organisering. Rapportens forslag synes imidlertid noe ensidig begrunnet ut fra effektiviserings- og styringshensyn. De foreslåtte endringer synes å mangle en drøfting av negative konsekvenser i utvalgets foreslåtte tiltak.

PST i distriktene er tjenestens øyne og ører ute. En sentralisering, slik det foreslås i rapporten, vil etter vårt syn begrense denne viktige funksjonen betydelig. Geografi og befolkningstetthet i Norge er en utfordring og kan i mange tilfeller ikke sidestilles med Sverige og Danmark som Traavik-utvalget synes å ha sammenlignet med.

I rapportens side 23 under kapitlet "Etterretningsvirksomheten – hovedtrekk og utfordringer" står å lese at "*Den viktigste oppgaven for en sikkerhetstjeneste er informasjonsinnhentings- og informasjonshåndteringsprosessen, også omtalt etterretningsvirksomheten*". Vi stiller oss tvilende til at det er mulig å opprettholde og utvide informasjonstilgangen, uten å være representert desentralisert i vårt vidstrakte land. Dette kommenterer vi nærmere under "Arbeidsprosesser".

Utvalget synes ikke å ha vektlagt betydningen av PST's tilstedeværelse i en lokal beredskaps- og etterretningsmessig sammenheng. Utvalget har f eks ikke

Sogn og Fjordane politidistrikt

Politimesteren, besøk: Strandavegen 13
Post: Postboks 85, 6901 Florø
Tlf: 57 75 88 00 Faks: 57 75 88 09
E-post: post.sfj@politiet.no

Bankgiro: 7694.05.11549

nevnt hvem som skal drifte den krypterte delen av det viktige beredskapsnettet som nå fremover også skal omfatte politidistriktenes operasjonssentraler og/jeller plan- og beredskapskontor.

Rapporten er skrevet før at videokonferanseutstyr (VTC) i PST var ferdig utbygd og tatt i bruk i distriktene. Det nyinstallerte utstyret ser vi har potensial i alle pågående aktiviteter og saker, og vil etter vårt syn etter hvert vise seg å være viktig også som ledd i PST's styringsverktøy.

Rapporten er omfattende og vi har derfor valgt å bare kommentere noen punkter vi mener er viktige, og av spesiell betydning for de små lokale PST-enhetene.

Arbeidsprosesser

Vi støtter utvalgets forslag om å utarbeide overordnet plan for tjenestens etterretningsvirksomhet og opprette en felles mottaksenhet for informasjon PST samler inn og mottar. Med den økende informasjonsflyten og behovet for å analysere og forstå informasjonens innhold og betydning, tror vi imidlertid ikke det er nok å samle PST's analysekapasitet, slik utvalget foreslår. Analysekapasiteten bør, slik vi ser det, styrkes betydelig.

Det er vanskelig å forstå argumenter for å mer enn halvere antall PST-enheter. En kraftsamling i de store byene er vel og bra. Det vil kunne skape gode og interessante arbeidsforhold, og kunne øke kompetansen på enhetene. Vi er imidlertid bekymret for at man med den foreslåtte løsningen dermed overser betydningen av all etterretningsinformasjon som vi mener vil gå tapt. Dette fordi en vanskelig kan se for seg hvordan man kan opprettholde den samme informasjonstilgangen uten å være tilstede også ute i distriktene. Det er jo ikke slik at alle de som besitter betydningsfull og viktig informasjon for PST og politiet kun holder til i de store byene.

For PST er det svært viktig å ha gode kontakter og informanter (kilder). Disse må finnes, engasjeres, pleies og vedlikeholdes for å oppnå et godt samarbeidsforhold og resultat. Vi legger vi til grunn at en god del av etterretningsinformasjonen PST til enhver tid besitter, kommer fra personer som også bor ute i distriktene. Det vil etter vår mening ikke være mulig å opprettholde den samme informasjonstilgangen og drive godt forebyggende arbeid uten å være permanent representert også ute i distriktene.

I Rapport fra 22.juli kommisjonen (NOU 2012:14) under kapitlet "PST's organisering og bemanning" slås det fast at "*De lokalt ansatte spiller en nøkkelrolle i relasjonen mellom PST og ordinært politi, og mellom PST og storsamfunnet*".

Utvalget har selv påpekt viktigheten av menneskelig informasjonsinnhenting og har på side 28, 2 avsnitt uttalt at "*de menneskelige kildene vil trolig også i fremtiden utgjøre en av PST's aller viktigste informasjonsressurser*". Informant og kontaktbehandling kan ikke baseres på at personell fra PST foretar

"utrykninger" fra de store byene for å treffe og føre samtaler med informant eller kontakter ute på de mindre stedene. Vi mener å ha faglig belegg for å kunne hevde at en slik ordning ikke vil fungere i praksis.

Et annet, men kanskje enda viktigere moment er at heller ikke de kriminelle, de som kan være inne i en farlig, voldelig radikaliseringsfase, de som planlegger og forbereder en voldelig handling, bare har tilhold i de store byene. De tragiske terrorhandlingene 22.7 var jo et eksempel på dette. Bare nærhet, lokalkunnskap og godt lokalt samarbeid med politiet og andre samarbeidspartnere i nærmiljøet, vil kunne gjøre det mulig å avdekke at noe farlig/voldelig er under planlegging og forberedelse.

"Både PST's ansatte i distriktene og det alminnelige politi har viktige funksjoner med hensyn til å kunne avdekke terrorplaner. De har kjennskap til lokalmiljøene, og gjennom samarbeid med ulike sektorer i lokalsamfunnet vil de kunne bidra til at man på et tidlig tidspunkt oppdager personer som er i ferd med å radikaliseres, og iverksette egnede tiltak", sitat fra NOU 2012:14, side 388.

Innholdet i ovenfornevnte sitat synes ikke vektlagt eller drøftet i Traavikutvalgets rapport.

Styring av lokale enheter

Utvalgets forslag om å la Sjef PST overta både det operative og administrative ansvaret for PST's virksomhet i distriktene kan ha noen positive sider. Forslag til tiltak om endring synes imidlertid begrunnet ene og alene ut fra effektiviserings- og styringshensyn, uten å ta hensyn til de praktiske konsekvensene. De negative konsekvensene av en slik overtagelse er etter vår mening lite vektlagt og/eller drøftet. Temaet er etter vårt syn unødig problematisert.

Vi mener at i praksis er den operative aktiviteten til PST også i distriktene styrt av Sjef PST / DSE, i dagens ordning. Lokal politimester har naturligvis mulighet til å styre, gjøre endringer og påvirke PST's operative aktivitet. Vår erfaring er at det i praksis bare svært sjelden vil kunne forekomme at lokal politimester har ønsker om å prioritere annerledes enn de sentrale føringene, eller det hans PST-enhet selv foreslår å iverksette innenfor de sentrale føringene som foreligger fra DSE.

Vi ser det derimot slik at lokal politimester er svært viktig i de tilfeller hvor enheten skulle være i tvil om oppgaveutførelsen og/eller har behov for ressurser. Lokal politimester kjenner sitt distrikt, hva som skjer i sitt distrikt, ressurstilgang osv, og kan gi støtte, råd og eventuelt føringer til sine PST mannskaper.

Utvalgets forslag vil etter vår mening føre til en svært uheldig distansering fra det øvrige politi. En distansering som etter vår mening kan få negative og i verste fall fatale konsekvenser for viktig informasjonsflyt og oppgaveutførelser som gjennom lang tid er innarbeidet ut fra lokalkunnskap og tilhørighet sammen

med lokalt politi. Med den foreslåtte ordningen ser vi dessuten flere logistiske problemstillinger og en dårligere utnyttelse av lokale politiressurser.

Vi mener å i det hele tatt se flere ulemper enn fordeler med en overdragelse av ansvaret. Forslaget er for så vidt også i motstrid til utvalgets ønske om at "PST bør systematisk videreutvikle samarbeidet med det ordinære politiet" (sitat fra side 39, 2 avsnitt).

Utvalgets forslag vil medføre at PST ikke lengre skal være en organisasjonsmessig del av det ordinære politiet. En nærpolitimodell for PST vil altså etter utvalgets mening ikke være aktuelt, og det stiller vi oss uforstående til.

Utvalget har heller ikke i styringsøyemed vektlagt muligheter og potensial til den nyetablerte VTC løsningen, som først på tampen av 2012 er installert ved alle landets PST-enheter.

Oppsummering

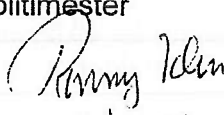
Lokale PST-enheters betydning som lokal ressurs og bidragsyter i distriktene er ikke tilstrekkelig vektlagt. Utvalget synes ikke å ha tatt hensyn til PST's behov for lokalkunnskap og kunne møte befolkningen lokalt ute i distriktene for å drive godt forebyggende arbeid. Med tanke på beredskap og samhandling med politiet og andre ressurser som finnes i nærmiljøene, fremstår forslaget om å sentralisere PST uavhengig av politiets organisering for øvrig som lite gjennomtenkt.

Graden av etterretningsinformasjon og – tilgang vil forringes ved å lokalisere PST kun til de store byene. Mulighetene til å oppdage og forebygge farlige og voldelige handlinger vil bli mindre.

En eventuell reduksjon i antall lokale PST-enheter må sees i sammenheng med fremtidig organisering av politiet.

Fordelene med politimesterens ansvar for PST-tjenesten lokalt er ikke vektlagt og/eller drøftet. De negative konsekvensene og alle logistiske problemstillinger en slik ordning eventuelt ville fått, er heller ikke drøftet.

Johan Brekke
politimester

Romy Idem
høf pm.

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 Oslo

Deres referanse
201203606

Vår referanse
2012/05807-2 008

Dato
10.01.2013

Høring - Ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget

1. Innledning

Det vises til høringsbrev fra POD av 18. desember f.å. der politimesterne gis mulighet til å gi uttalelse til Traavik-utvalgets rapport av 3. desember f.å.

Traavik-utvalgets mandat var å foreta en omfattende gjennomgang av PSTs organisering og virksomhet i forhold til trusselbildet og de arbeidsoppgaver som er tillagt tjenesten.

I høringsbrevet vises det til rapportens omtale og forslag knyttet til forholdet mellom PST og politiet som er av særlig interesse for POD og politidistriktene.

Ut fra den korte høringsfristen vil derfor høringsuttalelsen bli begrenset til kun den delen av rapporten som omhandler forslaget om endringer av organisasjonsstrukturen.

2. Generelt om rapporten

Utvalget gir i rapporten en relativ omfattende situasjonsbeskrivelse der det påpekes en rekke mangler og utfordringer knyttet til ledelse og styring, prioriteringer, kultur og til organisering av tjenesten. For å avhjelpe disse manglene fremmer utvalget en rekke konkrete endringsforslag.

Traavik-utvalget uttaler seg imidlertid ikke om hvilke overordnede mål og nasjonale gjennomføringsstrategier PST bør ha i fremtiden, basert på de krav og forventninger samfunnet bør kunne stille til PSTs virksomhet på de ulike ansvarsområder.

Det foreslås derimot at PST selv snarest må utarbeide strategiske planer for hvordan tjenesten skal løse sine etterretningsoppgaver i fremtiden.

Valget av PSTs organisering, rutiner, tiltak og andre virkemidler i organisasjonen bør være begrunnet ut fra behovet for effektivt å kunne gjennomføre de overordnede strategier som skal sørge for at de overordnede mål kan oppnås.

Når slike mål og overordnede strategier ikke foreligger eller er uklare, blir det derfor generelt vanskelig å ta stilling til de mange konkrete omorganiseringsforslag som fremmes.

3. Forslaget om ansvarsoverføring og omorganisering av PSTs lokale ledd

Utvalget foreslår å endre organisasjonsstrukturen ved å overføre ansvaret for PST virksomhet i politidistriktene fra politimesterene til Sjef PST, og å regionalisere tjenesten til 8 – 10 geografiske enheter utenom Oslo.

Traavik-utvalget fastslår at dagens organisering ikke fungerer tilfredsstillende av tre hovedgrunner:

- mange PST-enheter er så små at de av ressursmessige grunner ikke kan utøve en god nok og tilstrekkelig effektiv virksomhet i politidistriktet,
- politimesterene i dag har ulik fokus og prioriteringer av tjenesten, og
- det er for store styringsutfordringer med så mange som 26 geografiske enheter.

Endringsforslaget vil etter utvalgets mening styrke tjenesten fordi det vil føre til bedre styringsmuligheter og mer slagkraftige enheter slik at ressursene kan utnyttes på en og mer effektiv måte enn i dag.

Forslaget underbygges ved at det vises til tilsvarende organisering av SÆPO i Sverige og PET i Danmark, uten at det foretas en nærmere beskrivelse og evaluering av de erfaringene disse nordiske landene har med sin organiseringen. Dette betyr at det heller ikke er vurdert om det er forhold i Norge som svekker overføringsverdien av ordningen.

Til omorganiseringsforslaget bemerkes :

Omorganiseringsforslaget betyr at PST ikke lenger skal være en organisasjonsmessig og fysisk del av det ordinære politiet, og der forslaget om regionaliseringen av lokale PST-ressurser innebærer at hensynet bak den grunnleggende nærpolitimodellen er tillagt mindre vekt i den fremtidige oppgaveløsningen for PST.

Selv om Traavik-utvalget understreker generelt behovet for mer samarbeid med lokalt politi og lokale myndigheter, så er ikke nærpolitimodellen og den fremtidige organisasjonsstrukturen for det ordinære politiet vurdert eller tillagt avgjørende betydning i denne sammenhengen.

Siden PST har minst et like stort behov som det ordinære politiet til å kunne møte sine utfordringer nærmest mulig lokalsamfunnet, burde det ha vært vurdert om PSTs organisering og lokalisering av samme grunn skal følge det ordinære politiets organisering i distriktene.

I den pågående omorganiseringsprosessen for det ordinære politiet vil nærpolitimodellen bli en sentral faktor i utviklingen av det fremtidige ordinære politiet.

Justisministeren har senest på møte med PF den 8. november f.å. gitt uttrykk for at selv om det vil bli færre politidistrikt i fremtiden, så må den fremtidige plan for det ordinære politiet basere seg på et sterkt tilstedeværende nærpoliti, fordi et velfungerende lokalt forebyggende arbeid er en helt sentral del av samfunnets trygghet. Det uttales derfor at dagens lensmannskontorer, og lokale politistasjoner og politiposter skal beholdes i det fremtidige politiet.

Med konkret henvisning til radikaliseringsutfordringene gir justisministeren på samme møte uttrykk for at samarbeidsløsninger mellom politi og kommunale myndigheter må styrkes fordi utfordringen må møtes nærmest mulig lokalsamfunnet.

Endringsforslaget til Traavik-utvalget er begrunnet med et effektiviseringsbehov fordi ordningen ikke fungerer tilfredstillende i dag, men er ikke sett i sammenheng med PSTs sentrale etterretningsmessige mål og strategier.

Utvalget synes heller ikke å ha foretatt en helhetlig drøftelse av organiseringen opp mot de mulige konkrete negative etterretningsmessige og forebyggende virkninger av forslaget.

I rapporten er det dermed ikke drøftet andre alternative og nærliggende endringsmuligheter som også kunne ha avhjulpet dagens svakheter og mangler, uten å måtte endre dagens organisasjonsstruktur og bryte med nærpolitimodellen.

Det konstateres også at utvalget noe overraskende heller ikke har vurdert eller foreslått endringer i den samlede ressurs situasjonen for PST lokalt i forhold til DSEs totale ressurser og ressursutvikling.

Ut fra dagens trusselbilde med større etterretningsoppgaver for lokale PST-ledd generelt, hadde det vært naturlig også å drøfte dette ressurs spørsmålet i forhold til PSTs fremtidige overordnede strategier for oppgaveløsningen. Uten å vurdere eller å ta stilling til dette ressurs spørsmålet påpeker utvalget likevel det faktum at ressurs situasjonen for de lokale enhetene i meget liten grad har vært endret de siste 5-10 årene, i motsetning til en stor økningen av bevilgningene og stillingstilvekst til DSE i samme periode.

Strukturelt er det også slik at ca. 4 av Norges totalt ca. 5 millioner innbyggerne bor utenom Oslo, men at det i dag er kun ca. 25 % av de samlede personellressursene i PST som er tilknyttet de lokale PST-kontorene.

Radikalisering utfordringene og sterkere fokus på forebygging av ekstremistisk vold har økt behovet for nærhet og samarbeid med lokal politi og lokale myndigheter, i tillegg til økt etterretningsmessig behov for flere kilder og kontakter opp mot de potensielle lokale trusselmiljøene.

Det vises særlig til at både Regjeringens handlingsplan mot radikalisering og Gjørv-rapporten, sterkt understreker viktigheten av at PST i fremtiden har større fokus på etterretningsvirksomhet og mer og bedre kriminalitetsforebyggende samarbeid lokalt.

Det vises også til EUs COPPRA-prosjekt (plan for avdekking og forebygging av radikalisering, ekstremisme og terrorisme) der det uttrykkes at lokalt politisamarbeide og lokalt samarbeid er et avgjørende verktøy for å kunne forebygge radikalisering og rekruttering av potensielle utøvere av politisk motivert vold.

Også Traavik-utvalget understreker økt behov for bedre lokalt samarbeid og etterretningsvirksomhet, samtidig med at det viser til at trusselbildet gradvis blir mer og mer komplekst og uoversiktlig og dermed større risiko for at fremvoksene trusler kan bli oversett.

4. Mulige ulemper/utfordringer med foreslått omorganisering

Siden mulige ulemper og svakheter ved forslaget ikke er omtalt i rapporten, er det behov for at vi på bakgrunn av erfaringene med dagens ordning i Hordaland politidistrikt også peker nærmere på noen slike konkrete utfordringer som endret organisering kan føre til ;

Det er på det rene at større enheter generelt gir større slagkraft, og slik sett bedre muligheter til å håndtere ulike og større utfordringer innen et regionsområde.

Det antas imidlertid at det foreslåtte ordningen vil kunne gjøre det vanskeligere for PST å opprettholde eller å styrke etterretningsvirksomheten og kontakten med lokalt politiet i de politidistriktene som blir uten daglig PST-representasjon.

Betydning for samarbeidet med det ordinære politiet

Det ordinære politiet utgjør en stor og viktig ressurs for PST i det daglige arbeidet, både i etterretningssammenheng og i det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Politimesterens fritakelse av ansvaret for PST-virksomheten i politidistriktet, kan generelt bety mindre fokus og mindre interesse for disse oppgavene i politidistriktet.

Det fremstår også noe unaturlig og kompetansemessig uheldig at politidistriktet bl.a. skal fratras det særlige ansvaret med å forebygge terror og politisk motivert vold samtidig med at det samme politidistrikt som hovedregel skal forestå den åpne etterforskningen av denne type straffesaker (jf. politilovens § 17b nr. 5).

Det blir også en risiko for at PSTs organisatoriske og fysiske adskillelse fra det ordinære politiet i seg selv vil kunne svekke samarbeidet og samhandlingen ved at en ikke lenger vil få daglig fysisk kontakt med politiansvarlige som kan bistå i oppgaveløsningen. Det er også mulig at ansvarsendringen vil kunne føre til et uheldig fokus på et ansvarsskille for oppfølging av saker og oppgaver der PST og det ordinære politiet har et overlappende eller uklart grensesnitt, som f.eks. radikaliserings og politisk motivert vold.

Betydningen for etterretningsvirksomheten

God etterretning krever også stor nærhet og en kontinuerlig og tett PST-oppfølging av ulike relevante lokale aktører og miljøer.

Sentralisering av operativ etterretningskapasitet betyr mindre nærhet til aktørene og utfordringene utenom regionskontorets geografiske nedslagsfelt.

I de andre politidistriktene uten daglig PST-tilstedeværelse kan det bety svekkede muligheter til å identifisere og tett følge opp både saksobjekter, potensielle trusselpersoner og trusselmiljø.

Størst enkeltbekymring knyttet til at regionaliseringen er risikoen for en svekket kontakt-/kilderekuttering og kildeføring andre steder i regionen uten fast PST tilstedeværelse. Dette kan igjen også bety mindre kontroll og oppfølging av potensielle trusselpersoner/miljøer i disse distriktene.

Betydningen for bistandsfunksjonen i forhold til DSE/E

DSE/E har ansvaret for alle avvergende etterforsknings saker i hele landet. Det betyr at det kan oppstå betydelig behov for bistand fra lokal enhet, både med tilstedeværelse og ikke minst lokalkunnskap under etterforskningsoperasjoner. Såfremt noen av de ulike forslagene om kriminalisering av forberedelse til terrorhandling blir vedtatt, må det også påregnes flere avvergende etterforsknings saker også utenom Oslo. Med endret organisering kan en derfor i disse sakene risikere svekket bistandsmulighet når etterforskningen skal foretas i et politidistrikt der PST ikke har daglig tilstedeværelse.

Effekten av mottiltak mot trusselpersoner

Vi har en del erfaring med raskt å ta fysisk kontakt med lokale personer som på nett eller på annen måte ytrer seg truende mot sentrale myndighetspersoner. Manglende PST tilstedeværelse i trusselaktørens bostedsområde kan medføre betydelig lenger responstid og svekke effekten av mottiltaket.

Betydningen for lokalt beredskap

Tilsvarende vil manglende daglig PST-tilstedeværelse i andre politidistrikt også bety en svekket beredskap ved terror og krisesituasjoner, primært i forhold til DSE og lokal politimester som skal lede og håndtere innsatsen ut fra tilgjengelige ressurser og etterretningsinformasjon.

Reiseaktivitet som kompenserende tiltak

Utvalget selv tror ikke at PSTs kontakt med lokalt politi behøver å bli svekket som følge av sentraliseringsforslaget. Tvertimot mener utvalget at resultatet kan bli et mer målrettet og systematisk samarbeid med det lokale politi, men uten å gi noen anvisninger på hvordan dette kan gjennomføres.

Det kan være mulig til en viss grad å kompensere for flere av de anførte svakhetene ved dette forslaget ved å legge opp til stor reise- og møtevirksomhet i de andre politidistriktene, men det vil i så fall kreve betydelig mer tids- og ressursbruk enn i dag.

Slik geografien er mange steder i landet med lange avstander og dels store samferdselsutfordringer, er det derfor generelt en stor risiko for at tids- og ressursbruken på reiser innen regionen likevel må begrenses for å kunne nå effektivitetsmålet med regionaliseringen.

5. Konklusjon

Traavik-utvalgets endringsforslag er vanskelig å ta stilling til fordi det ikke er foretatt en helhetlig drøftelse av omorganiseringsforslaget, særlig opp mot hensynene bak nærpolitimodellen og de mulige konkrete negative konsekvenser og virkninger for PSTs lokale etterretnings- og forebyggende virksomhet.

Det er også en svakhet at forslaget ikke er begrunnet ut fra PSTs overordnede mål og gjennomføringsstrategier, og at alternative løsninger heller ikke er drøftet i rapporten.

Manglende forslag om endringer av den samlede ressursfordelingen mellom de lokale PST-ledd og DSE begrenser også muligheten til å fremme andre alternativ til omorganiseringen.

Et nærliggende alternativ til sentraliseringsforslaget ville vært å styrke de minste lokale enheter personell- og kompetansemessig, samt videreutvikle dagens regionale samarbeidsmodell (prosjektet «Ett PST») som nå er i startfasen.

Og med mer bruk og utnyttelse av dagens teknologi til å kunne bistå andre PST-enheter i sak, kombinert med mer aktiv faglig styring fra DSE, så hadde det også vært mulig å bedre kapasitetsutnyttelsen av den lokale PST-ressursen.

Dette alternativet hadde kunne dermed ha sikret en kontinuerlig PST-tilstedeværelse i nærmiljøet i alle politidistrikt, samtidig med at lokal beredskap hadde blitt styrket.

I det ordinære politiet vil det i fremtiden høyst sannsynlig bli færre politidistrikter.

Beslutningen om hvor mange politidistrikt det blir i fremtiden vil i følge justisministeren bli avgjort etter at den regjeringsoppnevnte arbeidsgruppen i juni d.å. har fremlagt sin analyse av utfordringene i politiet (Politianalysen).

Politianalysen vil danne et faglig grunnlag for regjeringens langsiktige plan for videre utvikling av politiet, og som vil bli presentert i høst som en del av forslaget til statsbudsjettet for 2014.

I denne sammenheng ville det vært naturlig at også PSTs fremtidige lokale organisering og lokalisering blir vurdert av Politistudien, særlig på bakgrunn av at det er gode grunner til at PSTs organisering bør følge organisasjonsstrukturen til det ordinære politiet.

Med hilsen

Gunnar H Fløystad

kst

Saksbehandler:
Øyvind Tenold

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse
12/3606

Vår referanse
2012/02155-2 008

Dato
11.01.2013

INNSPILL TIL HØRINGSUTTALELSE – RAPPORT FRA TRAAVIKUTVALGET

Det vises til brev fra JD av 6.12.12 der det bes om innspill til departementets høringsbrev.

Generelt

Rapporten inneholder mange konkrete forslag til forbedringer. Mange av forslagene fremstår som gode og nødvendige, men det savnes et grundigere drøftingsgrunnlag for å vurdere om disse forslagene er til det beste for PST. Forholdet til PST's overordnede mål og gjennomføringsstrategier er bare i begrenset grad berørt i rapporten.

PST har vært gjenstand for en rekke omorganiseringsprosesser og evalueringer gjennom årenes løp. Det er helt nødvendig at Traavikutvalgets arbeid ses i sammenheng med dette. Det er uheldig om PST gjennomfører en radikal omstrukturering på bakgrunn av denne rapporten alene, uten å ta hensyn til foregående prosesser og beslutninger. Det er også grunn til å peke på at Traavikutvalget går svært langt i sine forslag og etterlater lite rom for at PST til egne vurderinger og skreddersøm ut fra konkrete behov. Utvalget viser videre til den svenske sikkerhetstjenesten, Säpo, uten at det redegjøres nærmere for hva som har vært fordelene og ulempene med en slik organisering i Sverige.

DSEs styring av lokale enheter – hovedtrekk og utfordringer

PST's mange og viktige oppgaver gjelder for hele landet, også små politidistrikter med desentralisert struktur og store avstander. Utvalget er av den oppfatning at det er svært ressurskrevende for DSE å følge opp 26 enheter på en systematisk og god måte og konkluderer med at PSTs lokale enheter bør reduseres til 8-10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene. De tror ikke at kontakten til det lokale politi behøver å bli svekket ved en slik organisering, tvert imot kan resultatet bli et mer målrettet og systematisk.

Vi mener at dette er gal medisin, og vår grunnleggende tilnærming har hele tiden vært at PST i politidistriktene må knyttes tettere opp mot det ordinære politiet og eksisterende

struktur. Dette er helt i råd med de anbefalinger daværende PST sjef, Jørn Holme, gav departementet ved forrige gjennomgang av organiseringen i 2009: "...ansvaret må følges opp av nødvendige ressurser til PST arbeidet og...PST skal fortsatt være representert i alle politidistrikter". Vår tilnærming er at de små enhetene bør styrkes fremfor å avvikles.

Utvalget har selv pekt på at PST i distriktene i for liten grad er blitt fulgt opp med ressurser. Vår oppfatning er at DSE ikke har fulgt opp dette, men i for stor grad overlatt dette spørsmålet til den enkelte politimester. Ved siste ledersamling i PST ble det gitt forsikringer om at sjef PST sammen med POD skulle se på ressursiden på nytt og formidle dette til JD. Vi forutsetter at dette på sikt kan være med på å styrke de minste enhetene og gjøre dem i stand til å ivareta deres samfunnsoppdrag.

Også de små PST enhetene har mange og varierte oppgaver. I sin rapport nevner utvalget at det kun er de største enhetene som er i stand til å ha ansvaret for egne forebyggende saker med tvangsmiddelbruk, men dette er ikke riktig. Haugaland og Sunnhordland er en region med om lag 150.000 innbyggere. Lokalkunnskap, innsikt og nærhet er viktige stikkord for å ha best forutsetninger for å lykkes i oppgaveløsningen.

PST-enheten i HSPD har satset på rekruttering og har i dag ansatte med høy kompetanse innenfor flere områder og har løpende fokus på kompetansehevning. Vi har mye kritisk infrastruktur i politidistriktet, blant annet olje- og gassanlegget på Kårstø. Vi har løpende kontakt med både Statoil, Kårstø og med Gassco. Vi ivaretar også kontaktpersonsfunksjonen for Sjøfartsdirektoratet og Maritim sektor, samt deltar i arbeidsgruppen ISPS-code sammen med Sjøfartsdirektoratet og Kystverket. I tillegg har vi 3 asylmottak med over 430 beboere og to moskeer. Vi har også flyplass med direktelinje til bla London, Tyrkia, Bulgaria, Kroatia. Alle sammen er interessante destinasjoner i PST-sammenheng. I tillegg har vi etablert kontakt med en rekke teknologiske bedrifter innen blant annet maritim sektor og IKT. Dette for å nevne noen av våre viktigste arbeidsområder.

Lokal PST-enhet har god oversikt over ulike miljøer lokalt, og bidrar i høy grad til vår tilgang til kilder. Dette arbeidet er viktig for å ivareta PST's innsamlingsbehov, for at politiet skal være i stand til å avdekke potensielle farer på et så tidlig tidspunkt som mulig. Det er viktig å fremheve at PST først og fremst er en forebyggende tjeneste, og da er det avgjørende å ha både øyne og ører ute i samfunnet og en tett kontakt med publikum.

Samtidig er det både viktig og riktig at PST enhetene i regionen samarbeider for å kunne dra nytte av hverandres kunnskap og ressurser. Dette samarbeidet har vært et stort og positivt løft for regionen og vi er innstilt på å videreføre dette samarbeidet.

Det har vært gjennomført flere prosjekter og prosesser for å se på organiseringen av PST. Utvalget fremhever at det er "felles for alle tiltakene er at de legger til grunn en videreføring av dagens desentraliserte PST-struktur, med lokale enheter i samtlige politidistrikt". Det er iversatt flere tiltak som skal bidra til å styrke samarbeidet mellom DSE og PST-enhetene i politidistriktene, og vår erfaring er at disse tiltakene har gitt positive effekter. Det vil alltid være rom for forbedringer, men vi er av den oppfatning at

dette er riktig vei å gå. Et nytt og viktig tiltak er at de lokale enheten er invitert med i ”9-møtene” pr videokonferanse, og tilbakemeldingene fra de lokale ledd har vært positive.

Et av forslagene som utvalget kommer med er å etablere en direktørstilling ved DSE som har ansvar for å følge opp de lokale PST enhetene. Dette er et forslag som vi støtter og som også kan bidra til å ivareta en tett dialog mellom DSE og PST enhetene i politidistriktene.

Vi vil advare mot å gå tilbake til en regionorganisering (landsdelsordning) for PST. Det vil ikke harmonere med den øvrige organiseringen av politiet, ansvarsforholdene blir uklare, styringsretten blir innskrenket, og sannsynligvis vil det medføre en nedprioritering av PST- arbeidet i et distrikt som vårt.

Politimesteren i Haugaland og Sunnhordland gir følgende anbefalinger:

- I tråd med utvalgets anbefaling støttes en etablering av en avdeling ved DSE med ansvar for de lokale enhetene.
- Politimesteren bør fortsatt ha råderett over ressursene som korresponderer med det ansvar han har for oppgaveutførelsen.
- PST distriktene må knyttes opp mot den til enhver tid gjeldende politidistriktsstrukturen i Norge.
- De lokale PST leddene bør styrkes slik at enheten settes i stand til å ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte og sikrer at lokal forankring opprettholdes
- Regionsamarbeidet bør videreutvikles og styrkes, slik at behovet for helhetstenkning blir ivaretatt og man utnytter hverandres kompetanse og ressurser.
- Det er nødvendig å se utvalgets rapport i sammenheng med andre pågående og tidligere prosesser og beslutninger rundt spørsmål knyttet til PST sitt arbeid, og viser til blant annet følgende:
  - Gjørvkommisjonens rapport
  - PST's egen evaluering etter 22.7.11
  - Politistudien
  - Kommende Stortingsmelding om Gjørvrapporten
  - PST's egne prosjekter: ”Ett PST”og ”PST i distriktene”

Kaare Songstad

Saksbehandler:

Laila P Stølen

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse
2012/05096-1

Vår referanse
2012/05096-2 011.3

Dato
14.01.2013

Høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget

Innledning.

Det vises til høringsbrev fra POD av 18.12.12 der politimestrene gis mulighet til å uttale seg om Traavikutvalgets rapport av 03.12.12.

Det ble gitt en kort høringsfrist og på grunn av flere omstendigheter ble brevet i tillegg liggende slik at fristen beklageligvis ble overskredet. Min høringsuttalelse vil derfor bli meget kort og begrense seg til i vesentlig grad å omhandle de punktene som gjelder endringer av organisasjonsstruktur.

Generelt.

Rapporten fra Traavikutvalget foreslår en rekke forbedringspunkter som vi mener er nødvendige og gode, uten at rapporten går i dybden og drøfter grunnlaget for de enkelte punktene i vesentlig grad.

PST har de siste tiårene vært igjennom en rekke omorganiseringer og det er viktig å se disse i sammenheng med de anbefalingene Traavikutvalget gir.

Utvalget henviser i stor grad til omorganiseringen i Svensk sikkerhetstjeneste uten at det fremkommer noen analyse av positive og negative sider med denne.

Anbefalinger.

Vi er skeptisk til konklusjonen fra utvalget som flytter det administrative ansvaret for PSTs virksomhet i politidistriktene til PST-sjefen. Vi mener at rekrutteringen til PST lokalt fremdeles skal gjennomføres i politidistriktene og de lokale ansettelsesrådene, med den mulighet Sjef PST har i dag til å påvirke dette slik det er beskrevet i PST-instruksen.

Vi er heller ikke enige i den radikale nedskjæringen av antallet PST-enheter fra dagens 26 til 8-10 regionale enheter. Vi er av den oppfatning at Politimesteren fremdeles skal ha ansvaret for PST-tjenesten i sitt distrikt og begrunner dette med viktigheten av nær kontakt og samarbeid med det ordinære politiet. En eventuell reduksjon av lokale PST-enheter bør

Rogaland politidistrikt

etter vår oppfatning også ses i nøye sammenheng med den kommende politistudien og den fremtidige strukturen i politiet i Norge.

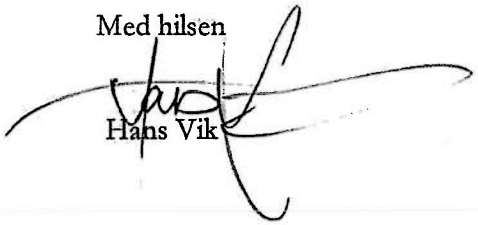
Som en vesentlig og viktig styrking av styringen av de lokale enhetene støtter vi forslaget om å opprette en egen avdeling ved DSE med det faglige ansvar for enhetene utenfor Oslo.

De lokale enhetene bør styrkes slik at de har den nødvendige kompetanse og nok ressurser til å løse oppgavene på en forsvarlig måte og videreutvikle den lokale forankringen.

Politimesteren i Rogaland er enige i de opplistede forslagene fra Traavikutvalget som omhandler forhold til Justisdepartementet samt de forslagene som omhandler interne forhold i PSTs ledergruppe.

Vi vil også anbefale at det etablerte regionale samarbeidet med nabolag distrikter videreutvikles slik at den enkelte enhets ressurser og kompetanse utnyttes best mulig.

Med hilsen

Hans Vik

POLITIET

Politidirektoratet

Deres referanse
12/8121-ESO (JD)

Vår referanse
2012/02602-2 008

Dato
11.01.2013

Høringsuttalelse fra politimesteren i Agder til Traavikutvalgets rapport

Innledning

Det vises til brev fra Politidirektoratet dat. 18. desember 2012, hvor det bes om merknader til høringen fra politidistriktene.

Traavikutvalgets mandat var å se på PST's totale organisering og virksomhet.

I høringsbrevet vises det særskilt til forslag knyttet til forholdet mellom PST og det ordinære politiet.

Følgende høringsuttalelse vil derfor begrense seg til å omhandle den delen av rapporten som vedrører forholdet mellom PST og det ordinære politiet. Og da særskilt lokale PST enheter.

Verdien av lokale PST enheter

Vår erfaring er at trusler mot samfunnets sikkerhet også skjer ute i distriktene og i andre byer, og ikke bare i Oslo. Enkeltpersoner og miljøer som kan utgjøre en fremtidig trussel, kan like gjerne dukke opp andre steder i landet som i hovedstaden. PST skal hovedsakelig drive en forebyggende virksomhet. Vår oppfatning er at suksessfaktorer i denne virksomheten, er arbeid i en initialfase. Det vil si undersøkelser og vurderinger som krever en tidlig avklaring. Dette er ofte avhengig av gode personalkunnskaper, lokale tilknytninger, og personlige kontakter og kilder. Dette er arbeid som vanskelig lar seg måle. Men den forebyggende effekten, eller avvergende effekten, av å være ute i felten i hele Norge er uvurderlig. Det er vår vurdering at de lokale PST enheter sammen med lokalt politi har mulighet til å avklare på et tidlig tidspunkt, forhold som en sentralisert enhet ville gitt en større oppgave å avklare. Ikke minst med tanke på tidsbruk og reisevirksomhet.

Agder politidistrikt

I denne sammenheng vises også til nylig utgivelse av "EU's handlingsplan for bekjempelse av radikalisering, ekstremisme og terrorisme" "COPRA", hvor det lokale politiet er tillagt en sentral rolle.

Beredskap

PST er en sikkerhetstjeneste, og primært en etterretningsorganisasjon. Erfaringer spesielt fra terroraksjonene 22. juli viste oss at det var stort behov for PST's kunnskap og kompetanse i politidistriktets stab ved slike terroraksjoner. Behovet meldte seg over hele landet, selv om terrorangrepet var lokalisert til en landsdel. PST som etterretningselement vil derfor i fremtiden bli tettere knyttet opp mot P2 i stab ved fremtidige terroraksjoner eller tilsvarende alvorlige hendelser. Det sammen gjelder for knytning til lokalt politis etterforskningsenhet som skal etterforske tilsvarende hendelser. PST's tilstedeværelse i de ulike politidistrikt er derfor et viktig element i politidistriktets totale beredskap.

Styring av lokale PST enheter

Traavikutvalget foreslår å endre organisasjonsstrukturen ved å overføre ansvaret for PST's virksomhet i politidistriktene fra politimestrene til sjef PST.

Ved Agder politidistrikt er det pr. dags dato 8 stillingshjemler ved lokal PST enhet. Agder politidistrikt er pr. i dag et stort politidistrikt, sammensatt av tre opprinnelige politidistrikt. Antallet PST hjemler er derfor å anse som et minimum for å ivareta PST's gjøremål i distriktet. Leder for lokal PST enhet er medlem av politimesterens ledergruppe. Ved Agder politidistrikt har vi god erfaring med at lokal PST enhet er administrativt underlagt politidistriktet. Dette medfører god dialog og samhandling mellom PST og ordinært politi. Vi merker oss at Traavikutvalget nettopp påpeker systematisk videreutvikling av samarbeidet med det ordinære politiet.

Etter politilovens § 17 b nr 5 er politidistriktet som hovedregel tillagt å forestå åpen etterforskning av saker innenfor terrorisme og politisk motivert vold. I det perspektiv er det en fordel av det samme politidistriktet også disponerer kompetanse innen forebygging av denne type forhold.

Skulle Traavikutvalgets forslag få tilslutning betyr det at politidistriktet fritas for ansvar for PST-virksomheten i politidistriktet. Dette kan medføre generelt mindre fokus på denne typen forebyggende virksomhet for det ordinære politiet.

Antall PST enheter utenfor Oslo

Traavikutvalget foreslår å redusere antallet PST enheter til 8-10 regionale enheter plassert i de største distriktene. Det er vår anbefaling at dette må ses i sammenheng med forestående behandling av Politistudien. Uavhengig av antall fremtidige politidistrikt, bør det være minst en lokal PST enhet stedsplassert i hvert politidistrikt.

Traavikutvalget har sett til organisering av SÅPO i Sverige. Imidlertid fremstår den faglige begrunnelse for sentralisering som mangelfull. Videre har ikke utvalget drøftet de ulemper en sentralisering kan medføre. Med ulemper mener vi her tapet av verdien av lokale enheter som påpekt innledningsvis.

Konklusjon

Denne høringsuttalelsen påpeker en del av fordelene med PST's tilstedeværelse ute i distriktene. Det ordinære politiet står også foran en organisatorisk endring. Mye tyder på at antall politidistrikt vil bli redusert. Men justisministeren har påpekt at uavhengig av antall politidistrikt vil tilstedeværelse av lokalt politi få en viktig rolle i fremtidens kriminalitetsbekjempelse. Det vises her til økt fokus på nærpoltirollen. Videre at samfunnets sikkerhet og trygghet baserer seg på et velfungerende lokalt forebyggende arbeid. For politidistriktets del er det viktig at PST er med på dette arbeidet. Det er vår anbefaling at PST omorganisering særskilt knyttet til lokale ledd ses i sammenheng med fremtidig organisering av det ordinære politiet.

Med hilsen

Kirsten Lindeberg
Politimester

Saksbehandler:
Kjell Hegstad
Tlf:

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse
Geir Jonatan Sharabi

Vår referanse
2012/02643-3 008

Dato
02.01.2013

Saksbehandler
Pob. Ivar Hanssen

Tilsvaret fra Politimesteren i Telemark på høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget.

Innledning.

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 6. desember 2012 og Politidirektoratets e-post av 18. desember 2012 med svarfrist 11. januar 2013.

I Politidirektoratets e-post fremheves det at omtalen av Den sentrale enhet (DSE) sin styring av de lokale enhetene underlagt politidistriktene er av særlig stor interesse for POD og politidistriktene. Det er også pekt på PST sitt samarbeid med nasjonale aktører hvor utvalget blant annet sier at PST systematisk bør videreutvikle samarbeidet med det ordinære politiet. Dette blir utgangspunktet for vårt høringssvar til Traavikutvalgets rapport av 3. desember 2012 sammen med de helt konkrete forslagene om at:

- PST-sjefen bør få både det operative og administrative ansvaret for PSTs virksomhet i samtlige politidistrikt, herunder det budsjettmessige ansvar for PST enheter utenfor Oslo, og;
- Antallet PST-enheter utenfor Oslo bør skjæres ned fra nåværende 26 til 8-10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene

Om rapporten.

I hovedtrekk er Traavikutvalgets rapport konkret og den gir en relativt omfattende situasjonsbeskrivelse der det påpekes flere mangler og utfordringer knyttet til ledelse, prioriteringer, kultur og organisering.

Utvalgsrapporten bærer imidlertid preg av at utvalget har hatt kort tid til å utrede og drøfte flere av utvalgets forslag til forbedringer. Utvalget beskriver selv på side 8 at "de ikke har hatt mulighet til å gå inn i dybden på de sider av arbeidet som fungerer bra, men at de har hatt fokus på områder som har et klart utviklings- og forbedringspotensiale".

Det kan spesielt nevnes manglende drøfting av de etterretningsmessige ulemper og utfordringer som kan oppstå ved en sentralisering. Eksempelvis etterretningsinformasjon som kan kaste lys over fremvoksende sikkerhetstrusler. Utvalget uttaler seg ikke om hvilke overordnede mål og nasjonale strategier PST bør ha for gjennomføring i fremtiden sett opp mot de forventninger og krav som samfunnet bør kunne stille til PST sin virksomhet

Videre argumenteres det lite for hvorfor det foreslås en større reduksjon av lokale enheter, og hvorfor de har landet på at det bør være 8-10 regionale enheter knyttet til de større politidistriktene. Utvalgets argument er at de tar utgangspunkt i dagens ressursituasjon og sier at større sammenslåinger er nødvendig for mer effektiv ressursutnyttelse og mer slagkraftige enheter. Det vises i så måte til SÄPO sin organisering i Sverige og PET sin organisering i Danmark, men hvor en evaluering av erfaringene mangler.

Argumenter mot dette vil vi komme tilbake til senere i tilsvaret.

Faktafeil.

Utvalgets rapport har noen faktafeil. På rapportens side 16 står det at mindre enheter er avskåret fra å ha et ansvar for egne forebyggende saker med tvangsmiddelbruk. Det er feil. Både vår lokale PST enhet i Telemark politidistrikt og andre små enheter rundt om i landet har i flere år hatt ansvar for egne forebyggende saker med tvangsmiddelbruk. For egen enhets del har vi hatt ansvar for og drevet tvangsmiddelbruk i egne forebyggende saker hvert år siden 2009.

PST enheten i Telemark kjenner seg ikke igjen i utvalgets påstand, men kjenner seg igjen i den kritikk som "Gjørsv-rapporten" påpeker, nemlig at PST har fokusert for sterkt på ressursbruk og drift av "sak" i stedet for å løfte blikket for å identifisere nye trusler. Når Traavikutvalget bygger sine anbefalinger om forbedringer på feil fakta så er det viktig å si ifra om det.

Organisasjonsutvikling (OU) - viktig å begynne i riktig ende.

I utvalgets utredning om styring og ledelse peker de blant annet på manglende bestillerkompetanse i Justis- og beredskapsdepartementet. Vi mener det er av avgjørende betydning at politisk ledelse er tydelig på sin bestilling og at PST sin egen ledelse jobber med utviklingstrekk av mer langsiktig og overordnet karakter jf. det som står skrevet i rapportens side 18, altså strategisk ledelse.

Det er i denne enden man må begynne, sammen med en annen viktig faktor som utvalget peker på, nemlig at det må en kulturendring til. I sammenligningen med svenske Säpo står det i rapporten at utfordringer ikke kan løses med omorganisering alene, men at det må en kulturendring til. Beslutninger må følges opp, og det må stilles strengere krav til oppfølging av beslutninger i bl.a. lokale PST enheter. Med andre ord må PST sin gjennomføringsevne økes.

Vi antar at dette er en av hovedgrunnene til utvalgets forslag om at PST-sjefen bør få både det operative og administrative ansvaret for PST sin virksomhet i samtlige politidistrikt, herunder det budsjettmessige ansvar for PST enheter utenfor Oslo.

Operativt og administrativt ansvar legges til PST sjefen?

Det å legge operativt og administrativt ansvar for virksomheten i samtlige politidistrikt til PST sjefen vil antageligvis forenkle styringen og gi kortere kontrollspenn, men det vil gi noen effekter som er viktig å risikovurdere.

De økonomiske konsekvensene er et nøkkelord, for det ligger mange forhold inne i nåværende PST tilhørighet i politidistriktene som ikke er omhandlet i verken Traavikrapporten eller kjente interne dokumenter. Eksempelvis "gratis" årlig politioperativt godkjenning/kurs (IP 4-5 godkjenning) i politidistriktene, lokaliteter med etablerte kryptoanretninger, politioperativt utstyr, telefoner/samband, IT, kjøretøy osv.

Lokal forankring er viktig i all politivirksomhet. Å ha nærhet til truslene der de kan oppstå, og få identifisert dem på et tidlig tidspunkt er avgjørende for vårt samfunnsoppdrag. Utvalgsrapporten er selvmotsigende i sin argumentasjon for og imot sentralisering. Når man leser rapporten nøye kan det oppfattes som et "ja takk begge deler". En drøfting av fordeler og ulemper er imidlertid fraværende.

Vi tror ikke det er behov for en ansvarsoverføring dersom bestillingen fra politisk ledelse er tydelig og at PST-sjefen har en strategi som legger til rette for en sterkere vektlegging av strategiske trender, nye utviklingstrekk og fremvoksende trusler. Gjennom tydelig politisk styring kan PST-sjefen og Politidirektøren bevisstgjøre den enkelte politimester på det ansvar hun/han har for å forebygge- og etterforske den kriminalitet som følger av politilovens § 17 d i sitt distrikt med sine ressurser.

Antallet PST enheter utenfor Oslo skjæres ned?

Utvalgets forslag om skjære ned antallet PST-enheter til fordel for større enheter i de store politidistriktene må ses i sammenheng med flere viktige forhold. Justisminister Knut Storberget gav i mai 2011 ut en handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, kalt "Felles trygghet – felles ansvar".

I denne handlingsplanen påhviler det flere samfunnsaktører et betydelig ansvar for tverrfaglig samarbeid. Politiet og PST har viktige roller inn mot lokalsamfunnene for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dette arbeidet skal sidestilles med alt annet kriminalitetsforebyggende arbeid.

Som et grunnlag for tiltakene i handlingsplanen kan det nevnes at professor Tore Bjørge ved Politihøgskolen deltok i et forskningsprosjekt i 2011 om hvilke delstrategier som bør inngå i en helhetlig strategi for forebygging av terrorisme og voldelig ekstremisme. En av strategiene er å redusere årsaker til fremvekst

av terrorisme i lokalsamfunnet ved å redusere radikaliserings og rekruttering av individer til voldelige ekstremistgrupper.

EU har gjennomført en studie ved navn "Community Policing preventing radicalisation & terrorism – COPPRA". Denne innledes med at for å nå målet med å bekjempe radikaliserings og rekruttering til terrorisme, må terrortrusselen begrenses ved å forstyrre terrornettverk og forhindre at disse rekrutterer nye medlemmer. Det står videre at:

Med denne strategien ses lokalt politisamarbeid som et avgjørende verktøy for å forebygge radikaliserings og rekruttering av potensielle voldelige ekstremister. Lokalt politisamarbeid og lokale samarbeidspartnere skaper gode relasjoner mellom politi og allmenheten. **Dette er avgjørende for å bekjempe terrorisme på lokalt nivå ettersom tillitt til politiet utgjør en avgjørende forutsetning for å lykkes med informasjonsinnhenting/etterretning på lokalt nivå.**

En suksessfaktor for PST lokalt i Telemark er samarbeidet med det ordinære politiet, lokal SLT-struktur, politirådene, kriminalomsorgen, helsevesenet og andre instanser som går inn i tverrfaglig kriminalitetsforebyggende arbeid.

Det er mange eksempler på at lokalt PST-enhet sin samhandling med det ordinære politi er svært effektivt i operasjoner hvor tidsfaktoren er viktig. Det være seg bistand av lokal etterforskningskompetanse, økoteam og IKT teknisk spesialkompetanse. I mindre politidistrikter er om nødvendig linjen kort fra lokal PST leder til lokal politimester for å få prioritet på PST sine oppgaver.

Ett PST.

Vår lokale PST-enhet har gode resultatene i samarbeidsregionen Østlandet Vest med Søndre Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder - etter modell "Ett PST". Der har enhetene kraftsamlet ved behov og de lokale PST lederne har et skarpt blikk på riktig ressursutnyttelse. Utfordringen er ressursituasjonen, men nåværende samarbeidsmodell med noen forbedringer er dekkende for det Traavikutvalget etterlyser, nemlig effektiv ressursutnyttelse og slagkraftige enheter.

Innen samarbeidsområdet kan vi med sterkere styring langt på vei løse de oppgavene vi har i det daglige. En mulighet er at samarbeidsområdet ledes av en overordnet leder med distriktsteam ledet av en lokal teamleder i det enkelte politidistrikt. Lederen i samarbeidsområdet organiserer og prioriterer oppgaveløsning etter føringer fra PST sjefen, mens lokale team ivaretar lokale utfordringer og den lokale forankringen i politidistriktet.

Rapportens beskrivelse av at det er distrikter som får til lite PST arbeid overskygger det faktum at det er distrikter som fungerer veldig godt. Det er viktig å ha med i helhetsperspektivet at alle arbeidsprosesser som er nevnt i rapporten fra side 23 til 39 er oppgaver som den enkelte PST-enhet jobber med i større eller mindre grad. I rapporten er arbeidsprosessene beskrevet på en slik måte at det fremstår som om disse oppgavene utføres kun i DSE.

Vi har tro på at ved å dyrke frem en kultur hvor vi våger å satse pro aktivt og hvor vi videreutvikler konseptet slik vi har gjort på Østlandet Vest, så vil vi stå sterkere i å løse politiets og PST sitt samfunnsoppdrag. Det er masse å gå på i så måte, og dette bør politimestrene og PST sjefen være bevist på i rekruttering av fremtidige lokale PST-ledere.

Forholdene som er belyst over er i tråd med den plan som Justisministeren har presentert om at politiet må basere seg på et sterkt tilstedeværende nærpolti selv ved færre politidistrikt i fremtiden. Dette for å trygge samfunnet med et velfungerende forebyggende politiarbeid og en lokal beredskap for å ivareta krisesituasjoner og terror. Primært i forholdet til DSE og lokal politimester som skal lede og håndtere innsatsen ut fra tilgjengelige ressurser.

En videre utfordring er lokal politimesters ansvar for innbyggernes trygghet i det enkelte politidistrikt. Som politimester uten ansvar for eller innsikt i et regionalisert PST sitt virke, i eget politidistrikt, vil det kunne være vesentlige områder/saker som glipper i et helhetlig bilde av distriktets kriminalitetsutfordringer.

En siste faktor knyttet til dette er at PST lokalt har jobbet mye ovenfor blant annet det ordinære politiet for å avmystifisere mye av hemmelighetskremmeriet omkring PST som en "skjult" tjeneste. Faren ved sentralisering er at vi faller tilbake til at vi er "de hemmelige tjenestene" og at viktig informasjon, særlig i det forebyggende perspektivet, fort kan bli hemmeliggjort unødig. Alle intensjoner om tettere samarbeid kan da etter vår mening bli vanskeligere igjen.

Med disse forholdene lagt til grunn, vektet mot utvalgsrapportens få argument for en større sentralisering, er det vanskelig å støtte utvalgets forslag om en større nedskjæring av lokale PST enheter utenfor Oslo. Vår anbefaling er altså å beholde et lokalt forankret PST med ressurser og kompetanse der hvor trusler kan oppstå.

Økonomi/budsjett.

Vi støtter imidlertid utvalget på at den tosporede finansieringen av PST sine oppgaver ikke er hensiktsmessig. Etter vårt syn er det ingen hindring å legge opp til et eget budsjettkapittel for PST i justisdepartementet.

DSE bør kunne fordele stillinger til de lokale enhetene etter en vurdering av behovet til enhver tid og etter en styringsdialog med lokal enhet og politimester. Antallet stillinger i PST er nå langt på vei historisk betinget og vanskeliggjør muligheten for å øke eller flytte ressurser ettersom behovene endrer seg.

Politimesterens ansvar for å ha en egen budsjettpost i sitt budsjett for å dekke administrative utgifter, herunder kjøretøy, kontorutstyr, mobiltelefoner osv. opprettholdes.

Politistudiet.

Det er viktig å avvente resultatet av politistudiet som skal leveres i slutten av juni 2013 og senere presenteres som en del av forslaget til statsbudsjettet for 2014. Der forventes det blant annet en anbefaling om hvordan fremtidens politistruktur skal se ut, og det bør settes i sammenheng med hvordan PST skal være organisert og løse sine oppgaver. Vi mener det vil være naturlig at organisering av fremtidens politi inkluderer PST representasjon i hvert politidistrikt.

Konklusjon.

Det er vanskelig å ta stilling til flere av Traavikutvalgets anbefalinger da det etter vår mening ikke er foretatt en helhetlig drøftelse av de endringsforslagene som berører en omorganisering av lokale PST enheter.

Vi mener det er en svakhet at utvalget ikke har drøftet alternative endringsmuligheter for å avhjelpe dagens utfordringer uten å bryte med nærpoltimodellen. Eksempelvis en styrking av de minste lokale enhetene samt utrede nærmere dagens samarbeidsmodell - Ett PST - hvor potensialet er stort med dagens teknologi og muligheter. Dette kombinert med en bedre utviklet og mer aktiv faglig styring fra DSE.

En større sentralisering av lokale PST enheter utenfor Oslo vil etter vår mening svekke politiets totalberedskap fordi PST sine etterretnings- og sikkerhetsoppgaver er en del av helhetsbildet i å forebygge og bekjempe kriminalitet.

Det er etter vår mening også viktig å se en OU-prosess i PST i sammenheng med Politistudiet som vil danne grunnlaget for regjeringens langsiktige plan for videreutvikling av politiet.

Med hilsen
Rita Kilvær
Politimester i Telemark politidistrikt.

Ivar Hanssen
Leder av PST enheten i Telemark politidistrikt.
Saksbehandler

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2012/02536-2 011.3

Dato
10.01.2013

Unntatt offentlighet:
Offl. 14

Anmodning om innspill til høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget

1. Innledning

Den eksterne gjennomgangen av Politiets sikkerhetstjeneste konkluderer med at tjenesten står overfor betydelige utfordringer og at det på flere områder foreligger potensial for forbedringer. Mange av utfordringene kan skyldes dårlig ledelse, uhensiktsmessig organisering og lite effektive arbeidsprosesser. Trusselbildet i Norge, og verden for øvrig, blir stadig mer komplekst og uoversiktlig, og fremvoksende trusler kan fort bli oversett. Det er i dette bildet interessant å vurdere rapportens forslag om at

- antallet geografiske PST-enheter utenom Oslo reduseres fra 26 til 8-10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene
- sjef PST overtar ansvaret for PST's virksomhet i samtlige politidistrikter

2. Innspill til forslagene

For Vestfold sitt vedkommende er det av stor betydning at PST er til stede lokalt og har god kontakt med lokalsamfunnet og de andre statlige og kommunale aktører som samvirker for å oppnå størst mulig trygghet for innbyggerne. Rapporten viser på den ene siden til at det er viktig å opprettholde en god dialog og samhandling med lokale aktører, men foreslår samtidig en sentralisering av tjenesten i forhold til dagens ordning. En sentralisering i form av opprettelse av regionsentra synes ikke å samsvare med en bedre kontakt og samspill med lokale aktører, heller tvert i mot.

Den tette relasjonen som kan opparbeides mellom PST og politiet på lokalt nivå vanskeligjøres utvilsomt ved større fysisk avstand mellom aktørene. Dette vil være en ulempe for PSTs evne til godt etterretningsarbeid, og dermed vanskeligjøre PSTs evne til å oppdage nye fremvoksende trusler eller trusselaktører i distriktene.

Vestfold politidistrikt

Vestfold politidistrikt, besøk: Baglergaten 2
Post: Postboks 2073, 3103 TØNSBERG
Tlf: 33 34 44 00 Faks: 33 31 36 02
E-post: post.vestfold@politiet.no

PST vil være avhengig av et samspill med politiet i form av bistand for å kunne gjøre operative tiltak der dette er påkrevet. For at dette skal kunne fungere best mulig er en tett relasjon og gjensidig forståelse av arbeidsoppgavene av stor viktighet for at gjennomføringen skal gi best mulig resultat. Dette forutsetter en lokal forankring av PST.

Det påpekes i rapporten at dagens ordning med PST representert i hvert politidistrikt fungerer til dels dårlig, og fremstår som svært ulik fra distrikt til distrikt. Dette skyldes blant annet lav bemanning og ulik tilnærming til lederrollen og PST sin posisjon og funksjon i distriktet. Det er viktig at dette styres sterkere fra sentralt hold for å oppnå en større likhet i utførelsen av tjenesten. Ved en reduksjon i antallet politidistrikter, ut fra de anbefalinger som trolig vil komme ut av politistudien, vil trolig dette løse seg ved at det blir tilsvarende færre PST-enheter, med dertil høyere bemanning. Dette vil kunne opprettholde en god lokal forankring med forhåpentligvis flere PST-ansatte pr enhet. Færre enheter vil også forenkle og dermed forbedre styringsdialogen mellom DSE og de lokale enhetene, noe som er påpekt som et punkt med forbedringspotensiale.

Det kan vises til svært mange uttalelser fra den senere tid hvor viktigheten av nærpoltirollen påpekes. Både regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og Gjörv-rapporten påpeker at PST bør ha økt fokus på etterretningsvirksomheten og et bedre kriminalitetsforebyggende arbeid lokalt. Dette understrekes i tillegg i rapporten fra Traavik-utvalget, som sier at det er et behov for bedre lokalt samarbeid og bedre etterretningsarbeid fra PSTs side.

EU har laget en plan for avdekking og forebygging av radikaliserings, ekstremisme og terrorisme som er kalt COPPRA-prosjektet. Her sies det at et utstrakt samarbeid mellom ulike aktører på lokalt nivå er en avgjørende faktor for effektiv forebygging.

Justisministeren uttalte senest 8.november 2012 at selv om politistudiens konklusjon skulle tilsi en reduksjon i antallet politidistrikter så skal politiet i fremtiden fremdeles ha en sterk tilstedeværelse lokalt, da et velfungerende lokalt nærpolti er sentralt for å bevare tryggheten i samfunnet.

3. Konklusjon

Sett hen til argumentene vedrørende behovet for også i fremtiden å bevare nærheten til lokalsamfunnet for tidligst mulig å kunne fange opp signaler som kan utgjøre en fare for tryggheten til innbyggerne. Det er også viktig at PST lokalt oppfattes til å være en integrert del av politiet lokalt og at det er god samhandling opp mot lokale aktører.

De PST-enheter som har lav bemanning bør styrkes slik at det vil utgjøre en reell slagkraftig enhet. Det bør utarbeides gode rutiner for samhandling mellom regionsenterne for å sikre effektiv og rask ressursdisponering og målfokusering. Det må videre settes opp klarere regler for ansvar for å sikre tilfredsstillende ressurstilførsel til PST lokalt; ligger dette som en del av politimesterens totalansvar å bemanne opp/ ned etter lokalt behov og prioritering.

Likewise vil det være naturlig at utfallet av politistudien vil være avgjørende for antallet PST-enheter i fremtiden ved at det vil være samme antall PST-enheter som politidistrikt.

Med hilsen

Steinar Kaasa
Konst. politimester

Saksbehandler:
Politiinspektør Roy
Sandvik
Tlf:

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2012/03897-3 008

Dato
03.01.2013

Høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget -

Kommentarer fra politimesteren i Søndre Buskerud.

Politimesteren velger å gi innspill på sentrale punkter som berører de lokale ledd, herunder utfordringer som rapporten tilkjenner.

Innledningsvis vil jeg gi uttrykk for tilfredshet med at det er foretatt en bred evaluering av PST. Det er dog flere elementer i rapportens konkrete anbefalinger jeg har festet meg ved, og som ikke er uproblematisk sett med mine øyne.

Det foreslås at Sjef PST skal overta ansvaret for PSTs virksomhet i samtlige politidistrikter. I utgangspunktet er jeg positiv til dette, og det vil i større grad bli "Ett PST". Det vil imidlertid medføre noen strukturelle endringer som også kan synes krevende sett hen til "nærpolitimodellen". Dette krever også endring i Instruks for Politiets sikkerhetstjeneste § 3, 3.ledd.

Min største innvending hva gjelder det organisatoriske er imidlertid at man ikke kan se de foreslåtte endringene isolert fra "Politistudien" samt øvrige pågående prosesser i for tiden, herunder den fremtidige distriktsinndelingen i politiet. Det er hevet over enhver tvil at det er for mange små PST-enheter i dagens modell. Dette har jeg også tilkjennegitt i tidligere høringer. En sentralisering til færre lokale ledd vil i utgangspunktet bøte på dette. Imidlertid ser jeg betydelige utfordringer i argumentasjonen til utvalget som mener at "(...) ikke kontakten til det lokale politiet behøver å bli svekket (...)". Det er etter mitt skjønn ikke hensiktsmessig å ha færre PST-enheter enn antall

Søndre Buskerud politidistrikt

politidistrikter. Jeg har også begrenset tro på at kontakten med lokalt politi overhodet kan styrkes ved denne "ekstremvarianten" som innebærer 8 – 10 lokale ledd. Det vil medføre store mangler i PSTs evne til å utføre tradisjonell etterretning, og således medføre ulemper. Justisministeren har selv uttalt at selv om det blir færre politidistrikter i fremtiden så vil allikevel "nærpolitimodellen" være sentral for tryggheten i samfunnet. Dette kan tilbakeføres til 22.7. debatten. I dette ligger det åpenbart at "nærpolitimodellen" til en viss grad også for PST vil måtte gjøre seg gjeldende. Erfaring tilsier også at skal lokalt politi og PST ta felles ansvar for oppfølging av "Felles ansvar- felles trygghet" må PST ha lokal forankring i hvert politidistrikt.

Det er lite eller ingenting i Traavik-rapporten som drøfter de etterretningsmessige og beredskapsmessige fordelene med PSTs nærhet til lokalt politi. Dette mener jeg må underkastes en nærmere analyse og/eller diskusjon. Rapporten peker i svært mange tilfeller på "SÆPO-modellen". Rapporten sier imidlertid lite eller intet om hvorvidt denne modellen er tilstrekkelig hensiktsmessig, og herunder modellens styrke og svakheter opp mot norske forhold.

I dagens trusselbilde er det større etterretningsmessige utfordringer for lokale enheter som gjør seg gjeldende. Utvalget peker i denne forbindelse på at ressursituasjonen for lokale PST-enheter i svært liten grad har endret seg på 10 år. Det er for meg overraskende at utvalget ikke i større grad diskuterer behovet for en ressursutvikling på denne bakgrunn.

Rapporten omtaler dårlig og mangelfull styringsdialog med lokale PST-enheter. Det er ikke vanskelig å slutte seg til denne kritikken. Jeg støtter utvalgets forslag om å etablere et ledernivå ved DSE som har tilstrekkelig fokus på lokale ledd. Hvis man reduserer antall lokale PST-ledd, vil det også for DSE bli mindre ressurskrevende å ha en god oppfølging ute i distriktene.

Ved en regionalisering av lokale ledd vil jeg også framheve viktigheten av å styrke flerfagligheten. Det kan i denne forbindelse nevnes at vår lokale enhet satset på dette allerede i 2006, og ansatte rådgiver (statsviter) for å styrke kompetansen.

Som det fremkom på PSTs lederkonferanse i november, synes det viktig å tydeliggjøre hvem som har ansvar for å styrke bemanning/og/eller ressursene ved lokale ledd. Er det DSE eller lokalpolitimester? På dette område er det behov for en bedre og tettere dialog mellom POD og DSE, og Justisdepartement.

I del 2 i Resultatsreformens detaljerte beskrivelse av distriktene ønsker jeg å tydeliggjøre SSBs vekstprognoser for Søndre Buskerud. Det er forventet en befolkningsvekst opp mot 26% fram til 2030. Dette er betydelig over veksten for våre nabolag. For Drammen spesielt er vekstprognosen 35% fra 2010 – 2030. Få, om noen steder i landsstatistikken har så høy befolkningstilvekst. Dette må det tas hensyn til i en framtidig organisering av PSTs lokale ledd. Drammen er også, sammen med Oslo, den byen i Norge med høyest prosentvis innvandringsandel av befolkningen, nær 20 % og befolkningen er i betydelig grad fra konfliktområder innenfor PSTs interessesfære. Om man nå skal foreta relativt stor organisasjonsendring for en moderne og fremtidsrettet sikkerhetstjeneste så må dette vektlegges.

Med hilsen

Christine Fossen

Saksbehandler:
Tom Hintichsen
Tlf:

Politidirektoratet
P.b. 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse
201203606

Vår referanse
2012/01643-2 008

Dato
14.01.2013

HØRING - EKSTERN GJENNOMGANG AV POLITIETS SIKKERHETSTJENESTE - RAPPORT FRA TRAAVIKUTVALGET

Det vises til e-post av 18. desember 2012 fra Politidirektoratet vedrørende ekstern gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste, Traavikutvalgets rapport.

Det vises videre til brev av 6. desember 2012 fra Justisdepartementet.

Etter gjennomgang av Traavikutvalgets rapport, gis følgende synspunkter:

Traavikutvalget ønsker å løsrive PST fra politidistriktsstrukturen ved å etablere 5-6 eller 8-10 regionenheter, i tillegg til DSE. Det legges til grunn at det er snakk om en ren PST-struktur, og ikke noe lignende den regionsordningen som tidligere var.

Organisering og struktur:

Det kan foreligge gode argumenter for å organisere PST fullt ut som en egen organisasjon. PST er en egen politiorganisasjon ved siden av det ordinære politiet, og det vil kunne sikre en mer enhetlig faglig og administrativ tjeneste. De lokale PST-enhetene vil ikke være avhengig av den lokale politimesterens prioriteringer og satsninger.

Det er imidlertid et spørsmål om dette vil være uheldig i forhold til politimesterens totalansvar for all polititjeneste i sitt distrikt. I de politidistriktene hvor politimesteren gir PST enheten god oppfølging, fungerer dagens ordning godt. I den grad PST lokalt i disse distriktene ikke fungerer tilfredsstillende har begrensende ressurser, særlig for få ansatte, vært den viktigste årsaken.

Mange av dagens lokale PST-enheter er så små at det anses som uoverkommelig å foreta tilstrekkelig etterretning, ha kontakt med miljøer for å avdekke radikalisering av personer eller grupper, forebygge industrispionasje, hindre omsetning/overlevering av industriprodukter egnet til å bidra til produksjon av masseødeleggelsesvåpen mv. Foran

Vestoppland politidistrikt

Politimesteren, besøk: Ibsensgate 1
Post: Postboks 54, 2801 Gjøvik
Tlf: 61 15 13 00 Faks: 61 15 15 16
E-post: post.vestoppland@politiet.no

Org. nr.: 974762005
Bankgiro: 7694.05.05247

nevnte er viktige arbeidsoppgaver for å verne vitale samfunnsinteresser eller borgere. Dagens organisering av PST representerer således en åpenbar sårbarhet. Hovedutfordringen er å etablere robuste lokale enheter, både med hensyn til kompetanse og tilstrekkelig personell.

En av PSTs viktigste oppgaver er etterretningsvirksomhet. Nærhet til lokalt politi, kommuner, utlendingsmiljøer, nærings- og industrimiljøer, foreninger og organisasjoner antas å være av betydning. Når Traavikutvalget foreslår 8-10 regionenheter, synes det litt tilfeldig hvordan man har kommet til dette resultatet, foranstående tatt i betraktning.

Uansett om man velger en løsning med PST som idag, eller en helt løsrevet modell anses det som viktig at PST er representert i alle landets politidistrikt. Det ordinære politiet er en sentral samarbeidspartner for PST, både i forhold til informasjonsutveksling, muligheten til å samarbeide i metodespørsmål og ikke minst samordne beredskapsinnsatsen helhetlig. Tilstedeværelse i politidistriktene vil også være i trå med EUs plan for avdekking og forebygging av radikaliserings, ekstremisme og terrorisme (prosjekt COPPRA).

Som følge av den pågående Politistudien, kommende Stortingsmelding i kjølvannet av 22. juli-kommisjonens rapport og Politidirektoratets endringsprogram, kan det påregnes at det vil bli fremmet forslag om endringer av dagens politidistriktsstruktur. Uansett om man velger å opprettholde PSTs distriktsenheter som en del av politidistriktene eller med egne enheter, som Traavikutvalget foreslår, anses det svært hensiktsmessig å lokalisere PST-enheter i politidistriktene. Det anses også hensiktsmessig med samlokalisering, både i forhold til foran nevnte momenter, samt sikkerhetshensyn.

Samhandling - DSE vs. distriktene

Det er vår erfaring at PST ved DSE har hatt et for sterkt sentrumsfokus, med tidvis manglende oppfølging av lokale enheter. Vår erfaring er at distriktsenhetene ved politidistriktene i for stor grad opplever at DSE ikke følger opp henvendelser vedrørende saker, forespørsler, innmeldinger om behov etc.

PST har over flere år blitt tilført økte ressurser, hvilket har kommet lokale avdelinger for lite til gode, til tross for at det har vært stort behov for både mer personell, materiell og oppfølging av saker.

Styrking av lokale enheter kan oppnås ved omfordeling av dagens ressurser, annen struktur mv. Det er imidlertid avgjørende at PST har en organisasjonskultur som tilgodeser alle enhetene og bidrar til et PST som er til stede regionalt og lokalt.

Med hilsen

J. Martin Welhaven
politimester

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2012/03137-2 011.3

Dato
10.01.2013

Høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget

I rapporten fra Traavikutvalget til Justis- og beredskapsdepartementet er det fire konkrete forslag som direkte berører de lokale ledd. Disse er:

1. PST-sjefen bør få både det operative og det administrative ansvaret for PSTs virksomhet i samtlige politidistrikter, herunder det budsjettmessige ansvar for PSTs enheter utenfor Oslo.
2. Antallet PST-enheter utenfor Oslo bør skjæres ned fra nåværende 26 til 8-10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene.
3. Innenfor rammen av en slik regional struktur bør det kunne opprettholdes enkelte lokale kontorer, for eksempel i Øst-Finnmark.
4. Det bør etableres en egen avdeling ved DSE – ledet på avdelingsdirektørnivå – med ansvar for enhetene utenfor Oslo. Avdelingsdirektøren for de regionale enhetene bør inngå i PST-sjefens ledergruppe.

Ad forslag 1

Begrunnelsen for at Sjef PST bør få både det operative og administrative ansvaret, er at PST lokalt gis forskjellige rammevilkår hva gjelder budsjetter og administrative forhold. Årsaken til slike forskjeller synes blant annet å bygge på en feilaktig oppfatning om at politimesteren har ansvar for og myndighet til å styrke bemanningen i egen PST-enhet.

I så henseende vises til Sjef PSTs Direktiv for tjenesten, revidert 19. november 2012, del II Organisering av virksomheten § 1-4 Politidistriktene utenfor Oslo, femte avsnitt, hvorav det fremgår at: "Justisdepartementet fastsetter antall stillinger i den enkelte PST-enhet gjennom Politidirektoratet etter forslag fra Sjef PST". Det medfører med andre ord ikke riktighet at det er opp til den enkelte politimester å bestemme størrelsen på PST-enheten. Det forutsettes også at det følger midler med ansettelsene, uten at dette går ut over politidistriktets eget budsjett.

Det er imidlertid uheldig at de lokale enhetenes budsjett i sin helhet ikke ivaretas av DSE. Ved at politidistriktet har ansvar for deler av budsjettet vil dette nødvendigvis føre til

Hedmark politidistrikt

forskjeller mellom de lokale enhetene, avhengig av de enkelte politidistriktenes totale økonomiske rammer.

Etter vår oppfatning bør det derfor vurderes om PST skal få sitt eget budsjettkapittel i Statsbudsjettet som i sterkere grad bidrar til tydeliggjøre helheten i tjenestens ansvar og ressurser, herunder de administrative kostnadene ved lokale enheter.

Ad forslag 2

Forslaget om å redusere antallet PST-enheter til 8-10 regionale enheter synes å være begrunnet i styrings- og effektivitetshensyn. Utvalget har imidlertid ikke drøftet de etterretningsmessige og beredskapsmessige fordelene med PSTs nærhet til lokalt politi og lokalsamfunnet, både når det gjelder kontraetterretning, kontraterror og ekstremistfeltet.

Bemanningen, slik den fremstår i dag, er ikke tilstrekkelig til å ivareta alle de utfordringene som en lokal enhet står overfor. Det vil imidlertid, etter vår oppfatning, bety en svekkelse av tjenesten å sentralisere den uten å ta hensyn til disse lokale utfordringene. PST inngår i beredskapen til politidistriktet, og i politimesterens stab. Det viser seg at ved større kriser/hendelser, hvor PST er involvert, vil det være behov for deres faglige vurderinger og kompetanse. Det er også viktig at politidistriktets stab er samkjørte, slik at rollefordelingen er kjent og øvet når det blir behov for å sette stab.

Ved å sentralisere PST til de større distriktene, vil dette etter vårt syn svekke beredskapen i enkelte mindre politidistrikter. Det vil sikkert kunne iverksettes tiltak som minimaliserer ulempene ved dette, men de vil neppe fullt ut erstatte fordelene ved at PST er en integrert del av politidistriktet.

Traavikutvalget sammenligner PSTs organisering med tilsvarende tjenester i andre land. For å få et tilstrekkelig grunnlag for en relevant sammenligning er det viktig også å se på hvordan det ordinære politiet er organisert i disse landene. Det er også viktig å se på geografi og demografi. Relatert til sammenligningen med de øvrige skandinaviske land mener vi det er mangler ved utvalgets drøftelse med hensyn til i hvilken grad ordningene i Danmark og Sverige har overføringsverdi til norske forhold.

Ad forslag 3

Det faktum at utvalget foreslår å opprettholde enkelte lokale kontorer, bekrefter etter vår oppfatning at det er behov for å ha lokal forankring i visse områder. Dette kan imidlertid endre seg over tid, og er således ikke et statisk fenomen. Forslaget bygger på en forutsetning om at Øst-Finnmark har spesielle utfordringer **i dag**. Avgjørelsen av hvordan tjenesten bør være organisert bør tas på grunnlag av hvilken organisering som over tid gir en robusthet og fleksibilitet som kan fange opp og gjøre endringer og prioriteringer i tråd med endrede behov.

Ad forslag 4

Det foreslås å opprette en egen avdeling ved DSE med ansvar for enhetene utenfor Oslo.

Erfaringene fra Hedmark politidistrikt er at kommunikasjonen mellom lokalt ledd og DSE fungerer for dårlig i dag. De lokale leddene forholder seg til kontaktpersoner som er organisert innenfor de enkelte operative seksjonene. Dette er lite hensiktsmessig idet vi erfarer at det er mangelfull koordinering mellom de enkelte seksjonene ved DSE, og at kontaktpersonene har mange å forholde seg til.

Vi er derfor enig i forslaget om å etablere en egen avdeling som, på tvers av fagområdene, har ansvaret for de lokale enhetene. Dette vil forhåpentligvis føre til bedre kommunikasjon og samordning mellom DSE og de lokale enhetene, og i sin tur en bedre utnyttelse ressursene.

Med hilsen

Tormod Bakke

politimester

Saksbehandler:

Politioverbetjent Erik Elvestad

Tlf:

POLITIET

Notat

Fra Politimesteren i Romerike   *Dato* 08.01.2013
Til Politidirektoratet

Høring – ekstern gjennomgang av Politiets sikkerhetstjeneste Rapport fra Traavikutvalget

Jeg viser til brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 6.12.2012, ref. 12/8121 – ESO, og epost fra Politidirektoratet av 18.12.2012 ved seniorrådgiver Geir Jonatan Sharabi. I Politidirektoratets epost fremgår frist for tilbakemelding innen 11.1.2013 i form av epost til postmottak POD med intern kopi til seniorrådgiver Sharabi.

Politimesteren i Romerike ønsker å kommentere følgende forslag i Traavikutvalgets rapport som berører PST enheter utenfor Oslo:

PST-sjefen bør få både det operative og det administrative ansvaret for PSTs virksomhet i samtlige politidistrikter, berunder det budsjettmessige ansvar for PSTs enheter utenfor Oslo.

og

Antallet PST-enheter utenfor Oslo bør skjæres ned fra nåværende 26 til 8-10 regionale enheter lokalisert i de største politidistriktene.

Politimesteren i Romerike er av den oppfatning at PST enhetene utenfor Oslo er best tjent med å være underlagt stedlig politimester. Dette er avgjørende viktig for involvering og engasjement i den totale polititjenesten. Ikke minst er det viktig i politiets forebyggende arbeid, hvor PST og den alminnelige polititjenesten må jobbe sammen. Som eksempel kan nevnes arbeidet knyttet til Regjeringens handlingsplan "Felles trygghet – felles ansvar". En samhandling mellom det alminnelige politi og PST bør oppfattes som en vesentlig faktor i arbeidet med å motvirke voldelig ekstremisme etc.

Når det gjelder spørsmålet om antall PST enheter, er jeg av den oppfatning at PSTs tilstedeværelse i politidistriktene må sees i sammenheng med "Politistudien" og en mulig fremtidig omorganisering av politiet. Dersom fremtidige politidistrikter blir færre, med betydelig større landareal, økt befolkning og hvor hvert politidistrikt har infrastruktur av grunnleggende nasjonal interesse, synes det vanskelig å velge ut distrikter som ikke skal ha en PST tilstedeværelse.

Jeg er imidlertid av den oppfatning at PST enhetene må være av en viss størrelse for å ha den nødvendige operative kapasitet. Gitt at PST opprettholder sine enheter utenfor Oslo i tråd med antall politidistrikter og uten tilførsel av ressurser, kan det derfor være betimelig å reise spørsmål om hvilke PST oppgaver og hvilken kompetanse den enkelte PST enhet skal

ha. For et politidistrikt vil den forebyggende virksomheten stå helt sentralt – også for PST enheten.

Bjørn Hareide

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
Besøk: Hammersborggata 12
0031 OSLO

Deres referanse
12/8121 - ESO

Vår referanse
2012/04949-2 011.3

Dato
14.01.2013

Unntatt offentlighet:
Offl. 13.1 jf pl. 24.2

Høring - ekstern gjennomgang av politiets sikkerhetstjeneste - rapport fra Traavikutvalget

Etter å ha gjennomgått rapporten begrenser Østfold politidistrikt seg til å komme med kommentarer til noen av de anførte forslag:

DSEs styring av lokale enheter

Utvalget foreslår at de lokale enheter operativt, administrativt og budsjettmessig skal være underlagt DSE.

Slik ordningen er i dag med et delt ansvar, er det konstatert at de enkelte politimestre prioriterer PSTs virksomhet forskjellig, bl.a. ved involvering i politimesterens ledergruppe og ved lokal budsjettfordeling. Ved at både DSE sentralt og den stedlige politimester lokalt har et ansvar i den konkrete oppgaveløsning, vil ansvaret lett pulveriseres og kommandolinjene gjøres utydelige. En slik organisering vil også lett kunne virke hemmende for utviklingen av PST. En ledelse som har det fulle ansvaret for virksomheten, herunder også ansvaret for å fremskaffe de ressurser som er nødvendig for at enheten til enhver tid skal kunne løse de pålagte oppgaver på en betryggende måte, vil være en forutsetning for at enheten skal kunne lykkes. I en stadig kamp om ressurser for lokal oppgaveløsning, sier det seg selv av PST ofte vil komme til kort. Lokal politimesters overordnede prioriteringer sett i lys av de totale tilgjengelige ressurser vil ikke alltid tillate at anmodning om økte ressurser til PST enheten etterkommes.

Uavhengig av hvordan det fremtidige politikartet i Norge vil komme til å se ut, mener Østfold politidistrikt at det er mange fordeler ved at hele PSTs virksomhet samles under en ledelse operativt, administrativt og budsjettmessig. Ved en slik organisering vil det eksempelvis bli enklere å fremskaffe nødvendig bemanning når det ved en lokal enhet må settes på flere mannskaper for å løse en akutt oppgave som har oppstått. Man vil da slippe dialog med lokal politimester som ellers vil måtte foreta prioriteringer opp mot distriktets øvrige oppgaver.

Antall lokale enheter

Uavhengig av om PST blir organisert med lokale enheter i hvert politidistrikt som i dag, eller om antallet lokale enheter blir redusert til 8-10, vil oppfølgingen fra DSE sentralt være et viktig element for at PST skal lykkes i sin oppgaveløsning.

Dagens ordning med lokal plassering i alle landets politidistrikter har den åpenbare fordel at alle enheter har en lokal forankring som vil være viktig i den lokale oppgaveløsningen. Kontakten med det "lokale politiliv" er en absolutt forutsetning for at den lokale PST-enheten tidlig fanger opp signaler som må følges opp for å avdekke noe som kan vise seg kan føre til uheldige hendelser. Den personlige relasjonen mellom ansatt på lokal PST-enhet og politidistriktets øvrige ansatte må ikke undervurderes. Det samme gjelder relasjonen til og kunnskapen om lokalsamfunnet. Det er ofte slik god etterretningsinformasjon innhentes, og her ligger også åpenbare muligheter for nyttig informasjonsflyt begge veier.

Ved å organisere de lokale PST-enheter i 8-10 enheter i de største politidistriktene, er muligheten for at mange av fordelene ved å la hvert politidistrikt ha en lokal PST-enhet svekkes. De politidistrikter som ikke lenger vil ha lokal PST-enhet vil lett kunne føle at PST-arbeidet i deres distrikt ikke lenger blir tilstrekkelig prioritert eller ikke når opp ved prioriteringer av enhetens samlede oppgaver. Det forebyggende arbeidet som i dag er viktig for å hindre utviklingen av eksempelvis ekstremistisk vold, synes å være avhengig av nærhet og samarbeid med lokalt politi og lokale myndigheter, bl.a. ved lokal oppfølging av kilder. Kjennskap til det lokale miljø medfører at det lokale PST-element her vil stå sentralt i dette arbeidet og det er særlig samarbeidet og samhandlingen med det ordinære politi som her danner grunnlaget for kunnskap og tiltak. Et slikt forebyggende arbeid er imidlertid ofte lite målbart.

Når utvalget mener at en reduksjon av antall lokale enheter ikke behøver å bety en svekkelse av kontakten med lokalt politi, synes denne påstanden lite underbygget. Det er ofte på lokalt nivå at opplysninger av interesse fanges opp, og det er ofte også i slike tilfelle nødvendig å ha god lokal kunnskap for å kunne forstå betydningen av den konkrete opplysning for å kunne sette inn nødvendige tiltak for å forebygge en senere uheldig utvikling.

Utvalget peker på at DSEs oppfølging av de lokale enheter er svært varierende og har et betydelig forbedringspotensiale, særlig i saker av mer overordnet og langsiktig karakter. Det er ikke gitt at dette er et problem man kan eller bør løse ved en ny organisasjonsmodell. Vel så viktig er det å se på kommunikasjonslinjene og kommunikasjonsmulighetene. Uansett antall lokale enheter er det selve kommunikasjonen som det må settes fokus på. At det vil være ressurskrevende å følge opp 26 lokale enheter kan være riktig. Det vesentlige er enhetlig og tydelig kommunikasjon – mer enn hvor mange enheter som mottar den. Her må ulemper og fordeler med antall lokale enheter veies opp mot hverandre.

Når det foreslås en egen enhet for å følge opp det lokale PST-element, vil dimensjoneringen av denne enhet være avgjørende for å få til lokale enheter som vil ha en tilnærmet enhetlig og samordnet oppgaveløsning. I denne sammenheng må også nevnes den betydning en lokalt forankret PST-enhet vil ha med tanke på den lokale beredskap.

Det vil selvfølgelig være både fordeler og ulemper ved å ha PST-forankring i hvert politidistrikt eller ved å legge den lokale forankring til 8-10 enheter. I dag kan mange av de lokale PST-enheter synes små og lite robuste, og dette kan ha sin årsak i at enheten ikke har nådd opp i den lokale dialogen med politimesteren om ressurser. Ved å legge hele tjenesten under samme sentrale ledelse som foreslått av utvalget, vil den lokale enhet lettere kunne dimensjoneres riktig i forhold til de oppgaver som forutsettes løst, og med mulighet for riktig ressursstyring i tilfelle av akutte oppståtte oppgaver som må løses. Å skaffe lokale enheter den nødvendige kompetanse er et spørsmål ledelsen må ta tak i og bør ikke være argument i forhold til geografiske organisering, men det kan reises spørsmål om alle lokale enheter bør kunne løse alle slags oppgaver eller om noen oppgaver kan legges til de største lokale enhetene.

Analysearbeid

En organisering av PST som best mulig tar seg av innhenting av informasjon og analyse av informasjonen vil være en forutsetning for at PST skal lykkes i sin oppgaveløsning. Informasjonskanalene inn er mange, og trusselbildet blir mer og mer komplisert. Målet må være å ha høyest mulig kvalitet på de analyser som utarbeides. Dette oppnås best ved å ha en permanent enhet med høyest mulig kompetanse og hvor alle relevante aktører er representert. Utvalgets forslag om å etablere en slik enhet støttes, herunder at det kan synes hensiktsmessig å samle PSTs analysevirksomhet i en avdeling.

Livvaktjenesten

Østfold politidistrikt ser fordeler ved å samle Den Kongelige Politieskorte og PSTs livvaktjeneste og legge dette organisasjonsmessig under PST.

I den anledning kan det også være på sin plass å se på rutineene for alarmmottak for VIP/objekter – i denne sammenheng hovedsakelig kongelige, statsråder og andre personer som anses så viktige at de skal utstyres med muligheter for å alarmere direkte til politiets operasjonssentral.

Dagens ordning synes ikke å være en tilstrekkelig robust og sikker løsning. Det er viktig å etablere løsninger som gir den sikkerhet de er tenkt å gi. Ved dagens ordning er Oslo politidistrikt tungt involvert i hvilke løsninger og vurderinger som blir gjort for den enkelte VIP/objekt. Statsministerens kontor er leverandør av mange bestillinger. Hvert enkelt politidistrikt har ansvaret for den VIP som bor eller ferierer i politidistriktet. Dersom det blir vurdert at en VIP skal ha mulighet til å alarmere politidistriktet, blir løsningene tilkoblet eksisterende utstyr i distriktets operasjonssentral, slik at de er i stand til å motta alarmene. Et distrikt som ikke er utstyrt for et slikt mottak blir utstyrt med det. Alarmene kan imidlertid være forskjellige; direktekoblede telefoner, innbruddsalarm, overfallsalarm m.m. Antall VIPer det enkelte distrikt har ansvaret for kan være svært varierende. Etableringer og nedkoblinger skjer ikke sjelden i forbindelse med stortingsvalg. Distrikter som har et høyt antall VIPer kan nok betegnes som robuste, mens distrikter med få VIPer – sannsynligvis de fleste av landets politidistrikter – vil få lite rutine på dette, og opplæringen kan ofte være mangelfull.

Østfold politidistrikt mener at slike alarmmottak bør sentraliseres, slik at man på mottakersiden får etablert gode rutiner med godt gjennomtenkte og robuste løsninger for den enkelte VIP og for tiltakene som skal iverksettes. Det enkelte distrikt har unektelig

ansvar for sine VIPer, men håndteringen og etableringen av det tekniske rundt alarmering og varsling burde være annerledes. Eksempelvis kan det etableres et system hvor ansvaret for alle vurderinger av VIPer og objekter ligger sentralt og at mottaket er sentralisert, men med en speiling av alarmer til lokal operasjonssentral (slik det tidligere var for post- og bankalarmer). En rutinert operasjonssentral vil håndtere en alarm som de alltid gjør, men en endring som anført vil kunne medføre at operasjonssentralene vil ha et sikkerhetsnett som sørger for at alarmer blir oppfattet riktig. Rutiner etc. for å sikre nødvendig varsling og aksjonering må etableres.

Gjennomføring

Gjennomføring av en eventuell endring i lokal organisering til eksempelvis 8-10 lokale enheter bør ses i sammenheng med en forestående gjennomgang av landets politidistrikter. Østfold vil være et politidistrikt som vil være i stand til å huse en slik enhet.

Avhengig av det antall politidistrikter det endes opp med, vil det da kanskje være uhensiktsmessig å ikke legge en lokal PST-enhet til hvert politidistrikt, særlig dersom antall politidistrikter i fremtiden blir vesentlig redusert.

Med hilsen

Beate Gangås
politimester